Орган Руського Народного Союза в Америці

СВОБОДА

В лучности сила!

SWOBODA

Рік XVIII. Ню Иорк, Четвер, 21-го цьвітня 1910. Число 16 Vol. XVIII. New York, N. Y. Thursday, April 21, 1910. No. 16

Підлота православних.

Гр. кат. руська церква має від перших початків свого істнованя в Америці в тутешній православній місії завзятого ворога. Остаточно нема в тім нічо дивного. Православні батюшки знають дуже добре, що родовитих православних є тут лише незначне число; вони знають, що й ті православні, які є в Америці, пізнали так добре вартість своєї казьонної церкви в старім краю, що, прийшовши за море, вони до сеї церкви належати не хочуть. Як би проте батюшкам в Америці прийшлось обмежити ся лише на своїх, себ то на російських православних, то ті батюшки не мали-б тут що робити. Щоб отже російська православна церква в Америці не істнувала лише на папери, треба православним батюшкам доконче шукати для неї якоїсь пастви. Розумієть ся само собою, що таких пасомих вони не можуть найти між ріжними еретицькими сектами, в які так богата американська земля, по тій причині, бо чужинці розуміють досконало, що то є ся російська православна церква. Для побільшеня числа своїх вірних потреба православним батюшкам такого людського матеріялу, котрий поперед всего був би темний і котрий через свою темноту не вмів би відріжняти правди від фалшу. І такого як раз людського матеріялу достарчив їм в Америці наш галицький Іван.

Якими-то способами вміють батюшки навертати сего нашого Івана на свою ,,едино-спасительную" віру, про се знає кождий, хто бодай трошки інтересуєть ся справами нашої церкви за Океаном; нам здаєть ся, що не буде се пересадою, коли скажемо, що ціла робота православних батюшків між нашим народом в Америці, се одна лише підлість, нахабність, клевета, злоба і хитрість. І на доказ сего, з якою скрайною безличностію воюють православні батюшки проти нашої церкви на новій земли, ми розкажемо тут шановним читачам ,,Свободи" про один проєкт, який вони придумали проти гр. кат. церкви в послідних часах і який був би наніс нашій церкві величезну шкоду, коли-б він так був перейшов в житє. Заки однак приступимо до обговореня самого проєкту, ми вважаємо за відповідне подати шан. читачам для ліпшого зрозуміня річи певні вступні поясненя. Отже так:

Відношенє між церквою а державою в Америці є зовсім инше, як прим. в старім краю. У нас, в Европі, церква і держава стоять з собою в тісній звязи; там власть державна забирає голос так в духовних як і матеріяльних справах церкви; там властиво церква є зависима від держави. В Америці же церква від держави є зовсім відлучена; тут є потягнена гранична лінія між властію державною а церковною; тут держава не привласнює собі якогось впливу на справи духовні і церква в Америці може тішитись повним уживанєм сих прав, котрі їй яко божеській інституції належать ся. І мимоходом кажучи, таке відношенє, яке панує між церквою а державою в Америці, є для церкви ліпше ніж коли-б вона була зависима від держави, тому, бо маючи цілковиту свободу рухів, може церква красше сповняти сю ціль, яка їй призначена.

Но хоч в Америці є ,,свобідна церква у свобідній державі," то одначе не треба так думати, щоби церква творила тут якусь державу в державі, або щоби вона стояла поза чи понад всякі державні закони. Тому, що кожда церква становить для себе орґанізацію, яка складаєть ся з людей, горожан держави, як також тому, що кожда церква для веденя і розвиваня своєї діяльности між людьми мусить доконче розпоряджати средствами матеріяльними, мусить мати якісь добра, маєток, то конечно потрібними являють ся якісь державні закони, котрі запоручали-б тій церковній орґанізації правне становище, після котрих укладали-б ся права і обовязки членів приналежних до сеї орґанізації і заряджували-б ся ті матеріяльні добра, які дана церковна орґанізація посідає. Значить, коли державні власти в Америці не мішають ся до духовних справ церкви, то одначе мішають ся вони і реґулюють, сьвітську, так сказати-б, сторону церковних орґанізацій.

В практиці воно дієть ся так: Кожда церковна орґанізація постановляє собі якісь спільні права, після котрих вона має рядитись. Щоби ті права церковної орґанізації мали свою силу, або радше, щоби ті права в разї їх нарушеня могли найти охорону сьвітської власти, мусять вони перейти через Леґіслятуру (законодатне тіло) дотичного стейту. Кажемо виразно ,,через Леґіслятуру дотичного стейту," бо союзний Конґрес (в Вашинґтоні) не займаєть ся зовсім церковними ділами (,,Конґрес не може ухваляти законів, які установляли-б якусь релігію або забороняли її визнавати." — Поправка до Конституції, арт. І. і то всьо, що говорить Конституція Злуч. Держав Півн. Америки про релігійне законодавство), лише ,,ціле законодавство в справах релігії віддане виключно властям стейтовим, щоби вони постановляли права після почуваня справедливости і після стейтових Конституцій" — як говорить судія Story у своїм коментари (обясненю) до Конституції Злучених Держав (Sec. 1879). Ті законодатні стейтові тіла приймають звичайно ті права, які собі ухвалить якась церква, хиба що ті права противлять ся стейтовій Конституції, або не ведуть до ціли, до якої дана церковна орґанізація стремить, або що вони нарушають в дечім подібні права якоїсь иньшої церковної орґанізації.

Із сеї причини, що кожда церква становить одно збірне, моральне тіло, себто складаєть ся з більшого числа одиниць, підходить вона під назву релігійного чи церковного стоваришеня, по вченому, церковної корпорації, а сї знов закони, після котрих вона рядить ся, називають ся церковними законами корпораційними. Скажемо ще, що сей акт Леґіслятури, яким творить ся корпорація взагалї, (бо ріжні можуть бути корпорації), називаєть ся інкорпорованєм; сей-же знов акт законодатного тіла, котрий означує права і привілеї корпорації, називаєть ся чартером. І такі церковні корпораційні закони можуть бути в ріжних стейтах навіть для церкви одного і того самого віросповіданя більше або менше ріжні, залежно від сего, в якім виді або радше з якими змінами або поправками ухвалить їх Леґіслятура даного стейту і кожда церква, що інкорпоруєть ся після законів якогось стейту, творить собою в тім стейті одну леґальну цілість і в разї нарушеня її прав з якої будь сторони находить вона у державної власти правну оборону.

Подавши так коротенько, а через те може й не дуже зручно отсї поясненя для ліпшого зрозуміня сего, що дальше буде слідувати, ми приступаємо тепер до властивої справи, значить, до сего проєкту, яким хотіли православні батюшки зашахувати нашу церкву послідними часами.

Річ дієть ся в стейті Ню-Йорк. Доси інкорпорована була російська православна церква в згаданім стейті під чудернацькою назвою: ,,Християнсько-православна-католицька церква східного віроісповіданя", а законним її представителем і куратором не був якийсь ,,Епископъ Алеутскій и Сѣверо-американскій" або взагалї якась инша духовна особа, лише такими представниками і управителями сеї церкви були люде сьвітські, іменнож, кождочасний російський амбасадор в Вашинґтоні і ґенеральний російський конзуль в Ню-Йорку. І та обставина, що на чолї російської православної церкви в Ню-йорськім стейтї стояли політичні царські чиновники, служить наглядним доказом, що російська церква є нічим иншим, лише звичайною собі царською державною інституцією, яка стоїть під строгим надзором сьвітських властей і яка цілковито віддалась на услуги російській, державній політиці. Самі чей-же російські батюшки признають, що в їхній церкві цар є ,,первий", що він є ,,протектором" (защитником) церкви та ,,найвисшим судією" в церковних справах, а се иншими словами означає те саме, що цар є головою російської православної церкви. Но звісно, що цар представляє собою лише чинник державний, політичний, тим-той церква, котрої він є головою, мусить бути державною, політичною інституцією. І як в Росії цар є зверхником православної церкви у своїй власній особі, то тут за морем є він таким зверхником через свого амбасадора, котрий, як взагалї кождий амбасадор, репрезентує свого володаря у тій державі, до якої сей амбасадор приділений. Зваживши про те загальні обставини російської православної церкви, нам зовсім не дивно, що в Америці а радше в стейті Ню-Йорк першою фіґурою і представником сеї церкви був доси російський амбасадор; в засаді так воно й повинно бути.

Та мабуть тутешні православні духовні чини уважали се занадто великим пониженєм своєї церкви, аби навіть в чужій і так свобідній державі як Америка, репрезентували її царські дипльомати, які на точці віри не конче то мусять бути дуже скрупулятні; вони знали, що другої церкви з такою виключно політичною репрезентацією в Америці нема; вони може й виділи, що Американці не дуже-то прихильно відносились до сего, аби представителями церкви, яка істнує на американській земли і тішить ся охороною американських законів, були офіціяльні політичні урядники чужої держави, які навіть не можуть статись американськими горожанами. Тай із сих то певно причин постановили американські православні чини змінити в дечім дотеперішні корпораційні закони своєї церкви в Америці і в сій цїли внесли вони через посла Ворда на дни 17. лютого до законодатного тіла Ню-йорського стейту відповідний а при тім дуже хитро обдуманий законопроєкт. *П.*

(Конець буде.) F 63

АНТІН ЦУРКОВСЬКИЙ.

СТРІЧА З КОМЕТОЮ.

Свобідна переробка твору Камілія Флямаріона „Конець сьвіта“.

Стріча

„Купуйте XXV. Вік!... Папа і всї кардинали погинули! Комета впала на Рим!... Купуйте часопись!...“

Ледви пів години минуло, як пройшла хуртовина; люди виходили поволеньки з пивниць, відживали; поволи людський рід прочунюював з важкого сна та почав здавати собі справу з пожарів, лютуючих помимо ллючих потоків дощу: як нараз пере-разливий голос продавців часописий потряс воздухом. Вулиці усїх міст на сьвіті прошибав сей голос і люди місто гасити пожари, місто хопити ся найважнїйших діл, розхоплювали часописи, за одного цента шіснайцять велитенських ілюстрованих сторінок, майже ще мокрих від друкарської фарби.

.......„Купуйтееее!.... Загибіль папи і усїх кардиналів... Цїлий Рим знищений кометою!... Купуйте!... Купуйтееее!...“

Продавці бігали наче шалені по вулицях; кождий цікавив ся, що є правдивого в сїй вісти і всї розхоплювали часописи.

А трапило ся таке:

Один предприємчивий Американець, в часї засїданя академії, перед стрічею землї з кометою, коли то минувшого вівтірка відчинено біржи в Парижи і Шікаґо заробив кілька міліярдів, і коли усї бизнеси зі страху перед катастрофою станули, свій не застановив. Коштом міліонів вибудував великанські підземні пивниці і при помочи специяльних получень зіставав в безвпинних зносинах з цїлим сьвітом, з усїми найважнїйшими центрами.

Ядро комети складало ся з певного числа метеорів, з яких деякі мірили по кілька кільометрів в проміри, окритих розжареною до білости ґазовою обгорткою. Один з них вдарив землю в околици Риму і фоноґрами римського кореспондента доносили слїдуюче:

Усї кардинали, пралати, еписконі, словом усї найвисші достойники католицької церкви були згромаджені в церкві сьв. Петра і Павла в Римі. І нараз злетїв з неба великанський бльок розжареного желїза і погребав під собою пів міста Риму, роздавив костел і вбив усїх присутних у ньому, вибиваючи у земли діру незнаної глубіни. Від страшного удару затрясла ся земля в цїлій Італїї а гук почув ся аж в Марсилії.

З усїх міст Італїї можна було бачити сю велитенську кулю, як вона летїла небом серед незчислимих роїв метеорів. На мить вона осьвітила цїлу землю крівавочервоним сьвітлом, яснїйшим від сонця. (Се була ся куля, яку бачило кількох астрономів, коли то вони наостатку знеможені і обезсилені хоронили ся в підземнї пивниці).

Наш спекулянт одержав сї депеші і давав зі своєї підземної криївки телєфонїчні відомости до всїх часописий сьвіта. Річ природна, що кожду одержану відомість він старав ся зробити як найбільше сензацийною. В сей спосіб спрепаровані телєґрами що чверть години появляли ся як передові статї у виданях часописи „XXV. Вік“ в усїх більших містах сьвіта.

Ледви прогомонїв голос продавців часописий, коли появило нове виданє.

.....„Купуйте!... Пожежа Парижа і всїх европейських міст!... Кінець католицизму!... Рим одна купа попелу!... Купуйте XXV. Вік!“...

І тут опять писало ся в часописи про загладу цїлої кардинальської колєґії враз з папою. Редактор часописи вказував, що після постанов лятеранського собору з 1179 року, ліонського собору з 1274 року, віденського з 1312 р. і після буль папи Григорія X. і Григорія XIII. папу може вибирати виключно тільки колєґія кардиналів. Усї повисші постанови не предвиділи такого случаю, що нараз усї кардинали згинуть. Так отже після церковних прав не можна було більше вибирати папу. Католицька церков лишила ся без голови, сьв. Петро без наслїдника.

.....Купуйте „XXV Вік!... Четвертий наклад!... Поява нового вулькану в Італії. Революція в Неаполю... Купуйте!...“

Се нове виданє часописи розповідало, що камянна, огненна куля, ваги кількасот тисяч тон впала в копальні сїрки пробиваючи землю; підземні огнї вибухнули і повстав новий вулькан. Населенє Неаполю кинуло ся рабувати усе, що лишило ся ще цїле від пожарів.

.....Купуйте „XXV Вік!...“ Шестий наклад! Поява нового острова на середземнім морю; Анґлія його заняла!...“

Відломок кометного ядра впав у середземне море на захід від Риму і в наслїдок того повстав неправильних форм остров, 50 метрів високий, 1500 м. довгий та 700 м. широкий. Море круг нього почало кипіти а велитенські филї залили милями далеко береги Італїї. Мимо того найшов ся сейчас якийсь Анґлієць, який не мав нїчо пильнїйшого до дїла, як поплисти до малої пристани нового острова, вилїзти на скелї і розвинути на їх найвисшім вершку анґлїйський прапор.

В сей спосіб часопись американського спекулянта розкинула по всїх містах земської кулї міліярди чисел, з вістями диктованими в його підземній ляболаторії; він в сей спосіб в одну мить змонополізував усї відомости цїлого сьвіта, які люди розхоплювали і читали, заки ще їм і на думку прийшло гасити лютуючі пожари. Вправдї потоки дощу, що безвпинно лили з неба принесли вже деяку поміч, але все таки матеріяльна шкода була величезна. Асекурацийні товариства покликуючи ся на „висшу силу“ не хотїли виплачувати премій. З другої сторони асекурацийні товариства на житє зробили величезні гроші.

„Купуйте „XXV Вік“ десятий наклад! Чудо в Римі!... Купуйте!...“

Що за чудо?... О. дуже просте. Десяте виданє часописи заявляло, що кореспонденція з Риму в попереднім виданю показала ся неправдою, що огненна куля..... Риму зовсім не знищила, але впала в віддаленю кількадесять кільометрів від міста. Церков сьв. Петра і Павла, папа і кардинали лишили ся цїлі і здорові. Але часопись тимчасом розійшла ся в міліонах примірників по цїлій земли, принесла сотки тисяч доходу — а властне тільки про се ходило....

*
* *

Кріза минула ся. Люди постепенно, поволи вертали до нормального способу житя. Цїла ніч однак все ще була ясно осьвічена блеском віддаляючої ся комети, безперервним дощем метеорів, та лютуючими довкруги пожарами. Коли коло години пів до четвертої почало свитати, минуло уже більше як 3 годинї від стрічи землї з ядром комети. Одначе земля все ще находила ся в її хвості.

Коли більша частина зверненої до комети земської кулї була навіщена в часї стрічи давлячим горячом і невиносимою вонею сїрки, що мало наслїдок, що населенє попало в лєтарґічний обморок, друга сторона півкулї була навіщена тільки шаленим гураґаном. Се мож назвати великим щастєм, що комета вдарила землю скісно а не впрост. В сїм послїднім случаю наслїдки булиб далеко страшнїйші. В наслїдок з'удареня ся дорога комети зістала цїлковито змінена підчас коли земля і місяць спокійно продовжували свою дорогу довкола сонця неначеб і зовсїм нїчого надзвичайного не випало.

Коли пізнїйше зіставлено число жертв в людськім житю, які потягнула за собою стріча з кометою, випало, що сорокова частина населеня згинула. Люди повмирали головно в наслїдок браку поживи, безсонности, висохненя шкіри та хоробливого надзвичайного зворушеня. В часї самого збитя ся комети найбільша часть жертв вмерла в наслїдок пукненя легких і надмірного напливу крови до мозґу. Дивна річ, що квас вуглянний, якого люди найбільше обавляли ся, не потягнув нїяких жертв. Дїти, які протягом кількох слїдуючих місяців приходили на сьвіт, родили ся майже всї мертві а в наслїдок переполоху, який переживали їх матери, виглядали наче потроєні, зовсїм синї на цїлому тїлї.

Стріча з кометою не спричинила кінця сьвіта. Рани, завдані суспільности скоро загоїли ся, як то і передше нераз бувало по крівавих війнах. Як і передше, приходило на кожду секунду одно нове людське житє на земли, а в слїдуючім роцї по панїцї навіть 100 дїтей на мінуту; земля була все ще повна житєвих сил і засобів; вона дальше кружила довкола сонця, скупана у його добродійних лучах а рід людський чим раз близше приходив до своєї мети: ідеалу духової і фізичної краси.

А комета була взагалї лиш тільки претекстом до розясненя і виложеня усїх тих теорій, які має теперішна наша наука про можливий кінець сьвіта. (Кінець).

ПРОЦЕС
православного ігум. Арсенія
проти менаджера „Свободи“ Кон. Кирчова і її редактора Ант. Цурковського.

(Дальше).

Доказове поступованє п. Ґарвана.

Пит.: Як довго мешкали ви в сїй місцевости? Де ви мешкаєте, в Сімпсон чи в Мейфільд? Відп.: Тепер?

Пит.: Так, де мешкаєте тепер? Відп.: В Бріджпорт.

Пит.: В Бріджпорт, Конектікот? Відп.: Так.

Пит.: Як довго ви вже там мешкаєте? Відп.: Півтретя місяця.

Пит.: А як довго ви знаєте Чалого? Відп.: Я познакомив ся з ним в лютім, 1908 р.

Пит.: Чи ви знаєте, що він дописував до „Свободи“? Відп.: Так.

Пит.: Як довго знали ви, що він дописував до „Свободи“? Відп.: Від часу, як я з ним запізнав ся.

Пит.: Значить, ви знали, що він був дописувателем „Свободи“ від лютого, 1908 р. Відп.: Так.

Пит.: Чи він мешкав разом з вами? Відп.: Ні, він є приятелем Василенка і часто його відвідував.

Пит.: Чи Василенко мешкав з вами? Відп.: Так.

Пит.: Чим занимаєть ся Василенко? Відп.: Він приймає токарські роботи.

Пит.: Де він працював? Відп.: По церквах.

Пит.: Як довго ви єсьте жонаті? Відп.: Пять літ.

Пит.: Де ви вінчались? Відп.: В малім селї катеринославської ґубернії.

Пит.: Чи ваша жена мешкає разом з вами в Бріджпорт? Відп.: Моя жена вернула до Росії.

Пит.: Коли? Відп.: 8. серпня.

Пит.: Як вона називалась перед вінчанем? Відп.: Тереса Будкова.

Пит.: Чи ви знали Марію Павлову? Відп.: Так.

Пит.: Чи вона мешкала з вами? Відп.: Ні, як моя жена відїхала, то я мешкав з ними.

Пит.: Чи в тім часї як ся женщина прийшла до вас з дитиною, була там і Марія Павлова? Відп.: Ні.

Пит.: То її там не було? Відп.: В тім часї була ще моя жена в Америцї.

Пит.: Чи ви мали коли яку роботу в монастири? Відп.: Так.

Пит.: На яку суму ви могли мати там роботу? Відп.: Я робив в Мейфільд і принимав також роботу коло ікон в монастири. Ся робота могла бути варта 75 дол.

Пит.: Чи ви просили о більше роботи?

П. Сніткін: Протестую проти сего питаня, бо воно невмісне, невідповідне і недорічне.

П. Ґарван: Я хочу показати, який є мотив (причина) зізнаваня сего сьвідка.

Судія: Протест ухилений; се є перехресне переслухуванє.

П. Сніткін: Застерігаю собі право відклику.

Відп.: Так, і він (Арсеній) казав менї, що коли я скінчу сю роботу, то він дасть менї иншу.

Пит.: Так, і потім не дав вам вже роботи.

П. Сніткін: Перепрашаю, заки сьвідок дасть відповідь, я протестую на сїй підставі, бо питанє є невмісне, невідповідне і недорічне.

Судія: Протест ухилений.

П. Сніткін: Застерігаю собі право відклику.

Відп.: Опісля дістав роботу якийсь контрактор з Ню Йорку.

Пит.: Отже ви не дістали сеї роботи, бо він довідав ся, що ви не належали до церкви, а першу роботу ви дістали лиш тільки для того, бо ви казали йому, що єсьте членом церкви.

П. Сніткін: Протестую проти сего на тїй підставі, бо питанє є вже на перший погляд недорічне, невмісне і невідповідне.

Протест ухилений. Застереженє.

Відп.: Ні, я належав до Братства і ходив до церкви.

Пит.: А потім він довідав ся, що ви не належали до церкви.

П. Сніткін: Протестую проти такої форми питаня.

Судія: Протест не піддержаний. Се є перехресне переслуханє, п. Сніткін.

П. Сніткін: Прошу о хвилину, Сьвітлий Суде. Прокуратор питаєть ся сьвідка, який був настрій духа Арсенія і каже так: „він довідав ся, що ви не належали до церкви“. Як може сьвідок знати, який є настрій у другого чоловіка?

Судія: Добре, но він може сказати, що другий чоловік довідав ся або не довідав ся про него.

Протест піддержаний.

П. Сніткін: Застереженє права відклику.

Відп.: Я не знаю. Я маю ще й тепер документи, якими можу доказати, що я належав до церкви.

Пит.: Чи се не було причиною, для чого він (Арсеній) не дав вам другої роботи, лиш дав її нюйорському контракторови?

П. Сніткін: Протестую проти питаня на сїй підставі, бо, по перше, воно приймає стан фактів, на які нема доказу, а по друге, воно є невмісне і недорічне.

П. Ґарван: Я цофаю питанє.

Судія: Питанє цофнене.

Пит.: Чи ви не знали, що причиною, длячого вам не дали другої роботи, було се, бо зродив ся був сумнїв, чи ви належали до церкви?

П. Сніткін: Протестую проти сего на сїй підставі, бо по перше, питанє приймає стан фактів, на які нема доказу і сьвідок вже відповів, що він належав до церкви, а по друге, се питанє невмісне що до сего, який був настрій духа (у Арсенія); та й взагалї, питанє є невідповідне і недорічне і нїяк не може воно відноситись до сих обжалованих.

Судія: Протест не піддержаний.

П. Сніткін: Застерігаю собі право відклику.

Відп.: Про се не було нїякого сумнїву. Я належав до церкви і тепер ще належу.

Пит.: Що робив у вас Чалий? Відп.: Коли?

Пит.: Коли небудь?

П. Сніткін: Протестую проти сего.

Пит.: Тодї, як ся дївчина прийшла до вас. Відп.: Як ми з нею розмовляли, то він записував собі дещо з того, що вона говорила.

Пит.: Но як се сталось, що він як раз тодї до вас зайшов? Відп.: Я не знаю, як він до мене зайшов; я знаю лиш, що коли я вернув з роботи, то застав у своїй хатї Марію Криціцьку і сего чоловіка, Чалого.

Пит.: Значить, ви не знаєте, як він до вас зайшов. Відп.: Ні.

Пит.: Чи се було перед чи потім, як статя появила ся у „Свободі“? Відп.: Перед тим.

Пит.: Кілько перед тим? Відп.: Я не знаю.

Пит.: Місяць, тиждень, рік чи як? Відп.: Може місяць перед тим.

Пит.: Хто там ще був крім вас, Чалого і дївчини? Відп. Василенко.

Пит.: А може ще хто? Відп.: Був також Роман, що мешкав і харчував ся у мене; він відїхав до Росії.

Пит.: А ще хто? Відп.: Більше нїхто.

Пит.: Чи ви вимінили всїх, що були тодї у вас? Відп.: Моя жена, Чалий, Василенко і сей чоловік, що відїхав до Росії, Роман; більше не було нікого.

Пит.: Чи ви не знаєте, яким способом зайшла до вас Марія Криніцька. Відп.: Ні.

П. Ґарван: Я скінчив.

Допитуванє Судії.

Пит.: Як то ви могли сказати, що се було в місяць перед оголошенєм статї у „Свободі“, коли згадані вами люде були у вас? Відп.: Я не говорю, щоб се було докладно місяць перед тим. Я кажу, „може місяць“; можливо, що се було пів місяця або десь так около, а може й ще менше, як пів місяця.

Пит.: Ну, то чому-ж ви кажете що місяць перед тим? Відп.: Я говорив пів місяця.

Пит.: Чи ви кажете, що у своїй першій відповіди ви не говорили „місяць перед тим“? Відп.: Я говорив, що близько місяць або пів місяця.

Пит.: Чи ви стоїте при тім, що першим разом ви сказали „пів місяця перед тим“?

Протестую проти форми сего питаня.

Судія: Ваш протест приймаю до відомости, як також і ваше застереженє.

Пит.: Чи ви стоїте при тім, що першим разом ви сказали: „пів місяця перед тим?“

П. Сніткін: Прошу, щоби Сьвітлий Суд порішив якось се питанє, аби я міг застеречись що до него.

Судія: Я приняв до відомости ваше застереженє; протест не піддержаний.

Пит.: Чи вам давав хто які інформації, тепер як ви є тут за сьвідка?

П. Сніткін: Протестую проти форми питаня, по перше тому, бо се питанє може викликати у судіїв присяглих сумнїв що до зізнань сего сьвідка, а по друге, воно є невмісне, невідповідне і недорічне.

Судія: Протест не піддержаний; прошу повторити питанє.

П. Сніткін: Застерігаю собі право відклику.

Судія: Чи ви хочете п. Сніткін, щоб я подав вам причину, для чого ставлю се питанє?

П. Сніткін: Ні, я не хочу критикувати Суду.

Відп.: Ні.

Судія: Він каже, що нї.

Пит: Отже, то ви мислите, що се було навіть менше, як пів місяця. Відп.: Так, я гадаю, що се могло бути навіть тиждень перед тим.

Пит.: Навіть один тиждень. А чи не було воно ще менше як тиждень? Відп.: Як можу я се докладно сказати?

Пит.: То чому-ж ви кажете, що се було тиждень перед тим? Чому ви мислите, що се було тиждень перед тим, коли сего не можете сказати?

П. Сніткін: Я налягаю на свій протест. Протестую проти сего питаня на сій основі, бо се питане є невідповідне, невмісне і воно не належить до річи.

Судія: Ваш протест проти питаня принятий до відомости. Застережене.

Відп.: Я не занотував собі того. Можливо, що се було тиждень або два тижні або десь так перед тим; я не тямлю.

Судія: Ну, йдіть дальше.

П. Сніткін: Я вже скінчив. Прокуратор був ласкавий позволити, аби з черги покликати тепер Епископа на сьвідка.

Судія: Добре, коли хочете, то покличте Епископа.

Преосьвящений Сотер Стефан Ортинський, заприсягнувши, зізнавав, як слідує:

Відводове поступоване п. Сніткіна.

Пит.: Який є ваш стан? Чи ви є Епископом? Відп.: Я єсьм Епископом гр. кат. руської Церкви, Епископом поставленим римським Папою для гр. кат. Русинів в Злучених Державах.

Пит.: Як виджу, то ви є Епископом для всїх Русинів католиків, чи ви так хотїли відповісти? Відп.: Так.

Пит.: І поставив вас римський Папа. Відп.: Так.

Пит.: Як довго, Преосьвященний, ви єсьте Епископом? Відп.: Тут в Америцї?

Пит.: Так. Відп.: Один рік і тепер вже пятий місяць.

Пит.: Значить, рік і пять місяців. Відп.: Так.

Пит.: А де є ваша церква? Відп.: Моя церква? Дома, я мешкаю...

Пит.: Де ви мешкаєте? Відп.: Я мешкаю в Філядельфії.

Судія: Де? Відп.: В Філядельфії.

П. Сніткін: А де є ваша катедра? Відп.: Моя катедра є також в Філядельфії.

Пит.: Як довго, Преосьвящений знаєте, ви обжалованого Кирчова і обжалованого Цурковського? Відп.: П. Кирчів знає мене більше як рік.

Пит.: То ви знаєте його більше як рік? Відп.: Так.

Пит.: Преосьвященний, чи ви знаєте ще більше людей, які крім вас знали-б Кирчова? Відп.: Я знаю своїх людей о стілько, о скілько міг їх пізнати.

Судія: Яка є відповідь? Відп.: Я знаю своїх людей, о скілько взагалї я міг пізнати їх в однім роцї.

П. Сніткін: Отже кажете, що його знаєте. Відп.: Так.

Пит.: Чи ви, Преосьвящений, знаєте ще більше таких людей, які знали-б Кирчова? Відп.: Так.

Пит.: Чи ви чули коли...

П. Ґарван: О нї. Прошу се доказати після права.

П. Сніткін: Прошу, Сьвітлий Суде...

Судія: Позвольте йому ставити питаня. Прошу йти дальше, п. Сніткін.

П. Сніткін: Прошу заждати хвилинку, Сьвітлий Суде.

Пит.: Чи ви, Преосьвященний, чули де-що коли проти, — прошу ласкаво ще не відповідати, — чи ви чули де-що коли проти репутації (доброго імени) обжалованого Кирчова що-до його честности і статочности?

П. Ґарван: Протестую.

Судія: О, я допущу се питанє. Повторіть його. (Питанє повторив стеноґраф).

Відп.: Нї, не чув.

Пит.: Чи ви чули коли де-що проти репутації обжалованого Кирчова що-до його правдолюбивости? Відп.: Нї.

Пит.: Чи ви розумієте питанє? Відп.: Розумію, но прошу трошки поволїйше.

Пит.: Добре, я буду питатись поволїйше.

Судія: Повторіть питанє, п. Стеноґраф.

(Питанє повторив стеноґраф, як слїдує: „Чи ви чули коли де що проти репутації обжалованого Кирчова що-до його правдолюбивости?"). Відп.: Нї не чув.

Пит.: Як довго знаєте ви другого обжалованого Цурковського? Відп.: Так само, значить більше як рік або радше один рік.

Пит.: Чи ви знаєте більше людий, своїх вірних, які крім вас знали-б Цурковского? Відп.: Що ви кажете?

Питанє повторено. Відп.: Так.

Пит.: Чи ви чули коли де-що проти репутації Цурковського що до його правдолюбивости? Відп.: До днесь нї.

Пит.: Чи ви чули коли дещо проти репутації Цурковського, що до його чесности і статочности? Відп.: Днесь нї, а як буде на будуче, не знаю.

Судія: Яка є відповідь?

П. Ґарван: „Днесь нї", що значить „до днесь, нї", бодай я так розумію.

Пит.: Так, нїхто з нас не знає будучности. Відп.: Правда, що нї.

Доказове поступоване п. Ґарвана:

Пит.: Яке є занятє Кирчова? Відп.: Його занятє? Я знаю його яко предсїдателя великого товариства гр. кат. товариства, що числить около 11 тисяч членів, а крім сего я знаю його як члена комітету моєї церкви в Джерси Сіти. Він є урядником при моїй церкві, длятого....

Пит.: Прошу заждати — чи ви знаєте, яке його занятє? Відп.: Я маю лиш такий з ним інтерес яко Епископ.

Пит.: Чи ви знаєте, яке є його занятє?

Судія: Чим він занимасть ся для удержаня свого житя? Відп: Я не знаю. Можливо, що він є або був співластителем....

П. Ґарван: Свободи? Відп.: Я не знаю.

Пит.: Часописи? Відп.: Так говорять.

Пит: Чи ви коли читали його часопись? Відп.: Я не знаю, чим він трудить ся, я не знаю, яке його занятє.

Пит.: Чи ви знаєте Цурковського? Відп.: Він є редактором.

Пит.: Що він редаґує? Відп.: „Свободу".

Судія: Що? Відп.: Він редаґує часопись „Свободу".

П. Ґарван: Чи „Свобода" є часописею вашої церкви? Відп.: Моєї церкви?

Пит.: Так. Відп.: Нї, її читають мої вірні, греко-католики.

П. Сніткін: То греко-католики є вашими вірними? Відп.: Так.

П. Ґарван: Чи ви знаєте часопись „Свободу?" Відп.: Так.

Пит.: А чи ви знаєте, що він є редактором часописи „Свобода?" Відп.: Так.

Пит.: Чи ви читаєте сю часопись? Відп.: Не все; я не маю часу читати, бо кождого дня мушу десь їхати; для того не читаю кождого дня.

Судія: Прошу ласкаво відповідати лише на питаня. Відп.: Добре.

П. Ґарван: Чи ви читаєте по російськи? Відп.: По руськи не по російськи.

Пит.: Ваше Преосьвященьство, прошу ласкаво перечитати послїдний уступ сеї статї, звідси на долину (вказує).

П. Сніткін: Протестую бо се є невідповідне, невмісне і воно не належить до річи; достойний сьвідок не був тут покликаний, щоби його загально допитувати лише на се, аби посьвідчив про характер обжалованих. Його не можна питати про якусь иншу квестію.

П. Ґарван: Воно має як раз свою яїль, про що я сьвідка хочу питати.

Судія: Я ухиляю ваш протест; коли питанє покажеть ся невідповідним, то ви зможете на ново протестувати.

П. Сніткін: Добре. Поки-що я застерігаю собі уклінно право відклику.

Пит.: Чи ви се читали? Відп.: Так, но я не читав сего передтим.

Пит.: Ви не читали сего перед тим. Відп.: Передтим, нї; я читав тепер. Се є часопись сьвітська, а не церковна; я не читав її передше.

Пит.: А тепер, прочитавши її, чи ви думаєте, що честний чоловік міг би написати в статї таке, як там є в послїднім уступі?

П. Сніткін: Протестую проти сего питаня, бо воно невідповідне, невмістне і не належить до річи.

П. Ґарван: Я злучу його з чимось; а радше, воно вже злучене. Оборонець питав ся сьвідка, чи він чув де що коли про чесність сих обжалованих.

Судія: Питанє дозволене.

П. Сніткін: Застерігаю собі право відклику.

Пит.: Чи ви одже думаєте, що який чесний чоловік міг би написати послїдний уступ сеї статї, без згляду на се, якої він був би віри? Відп.: Чи то він се писав?

Пит.: Нї, нї.

П. Ґарван (до товмача): Прошу се пояснити в руськім язицї.

П. Сніткін: Сьвітлий Суде, я протестую проти сего ще й з тої причини, бо в цїлім розбираню справи прокуратором нема зовсїм доказу, щоби обжалований писав сю статю.

Відп.: О що питаєте, прошу?

Судія: Прошу заждати, аж буде поставлене питанє.

Пит. (через товмача Михайла Тандлїча): Чи ви думаєте, що який чесний чоловік без взгляду на се, яка-б його була віра, міг-би написати сей послїдний уступ про віру других людей?

Судія: Протест ухилений.

П. Сніткін: Застерігаю собі право відклику.

Відп. (по анґлїйськи): Коли се правда і коли вона доказана, то міг би написати.

Пит.: Прошу дати менї лиш відповідь. Відп.: Я не можу сказати сего. Як щось є правдою і в Америцї дозволене, то можна писати; но я єсьм тут ще не довго і не знаю, яке є американське право. Як воно є правда після американського права, то може писати; як нї, то нї.

Пит.: Ваше Преосьвященстго, я не питаю ся вас, яке є американське право, а позвольте лиш звернути увагу на се, що почуванє чесности є те саме в Америцї як і всюди инде, і я питаюсь вас лише про се почуванє чесности. Ви собі певно пригадуєте, що сей послїдний уступ відносить ся до цїлої секти, (віри православної) а не до якогось чоловіка. Прошу ще раз перечитати, а завважаєте, що се не відносить ся до одного чоловіка. (Читає): „Так то виглядають царославні подвижники"...

П. Сніткін: Прошу о одну хвильку; я протестую щоб ви се читали.

Відп.: Се не належить до мене, щоби...

Судія: Ви тут прийшли, щоби посьвідчити про характерність і чесність сих людей і тепер допитують вас так само, як кождою иншого сьвідка; таке є американське право. Відп.: Так.

Пит.: Закон не має згляду на особи. Коли ви кажете, що нїчого нїколи не чули про се, щоб обжаловані були не людьми чесними, то прокуратор має право питатись вас о вашу думку і є управнений дістати сумлїнну відповідь.

П. Ґарван: Я хотїв би знати, що сьвідок вважає за честне.

Відп. Се правда; я нїчого про се не чув до днесь.

Судія: Тут нїхто не сумнївасть ся в правдивість ваших зізнань, ми не хочемо нїчого знати лиш правду. Я гадаю, що ви розумієте моє становище. Чи розумієте моє поясненє? Відп.: Прошу ще раз повторити.

Пит.: Ви прийшли тут і заявили, що нїколи не чули, аби сї обжаловані були нечесними і нехарактерними людьми. Чи ви так говорили? Відп.: Так.

Пит.: Тепер-же питав ся прокуратор, як ви думалиб про такого чоловіка, який би написав таку статю, радше сей послїдний уступ статї і прошу ласкаво дати відповідь. Відп.: Так, для того й я говорю, що коли се неправда, то жаден чоловік не повинен таких річей писати; коли-ж се правда, то я не знаю, чи у вашій державі дозволено так писати, чи нї.

П. Ґарван: Се мене мало що обходить, чи воно дозволене чи нї. Прошу лиш відповісти на моє питанє. Відп.: Власне я кажу, що коли се неправда, то нїхто не може так написати; з другої сторони коли се є правдою, то я не маю що більше відповідати.

Пит.: Чи ви скінчили? Відп.: Що, прошу?

Пит.: Чи ви вже дали відповідь? Відп.: Що?

Пит.: Чи ви вже скінчили свою відповідь? Відп.: Коли се правда, що написано...

Пит.: Ну. се вже ви говорили.

Судія: Чи ви читали сю частину статї, на яку прокуратор звернув вашу увагу?

П. Ґарван: Чи ви читали сей уступ? Відп.: Так, як раз тепер її прочитав; но передтим я не читав.

Судія: Питанє отже є, чи се, що написане в сїм уступі, відносить ся до якогось одного чоловіка. Чи в сїй части статї, яку просив вас прокуратор перечитати, є згадка про якогось чоловіка? Відп.: Із сеї статї я не можу сказати...

П. Ґарван: Нї, прошу не звертати уваги на цїлість статї.

П. Сніткін: Сьвідок чейже управнений переглянути цїлу статю.

Відп.: Сей уступ є лише висновком, і я мусів би цїлу статю перечитати.

Пит.: Ваше Преосьвященьство, прошу зважати на запоряджене Суду.

П. Ґарван (до товмача): Прошу сказати сьвідкови, щоби ласкаво зважав на запорядженя Суду. В Судї трактуєть ся всїх сьвідків однаково.

П. Сніткін: Звертаю увагу, що се не по джентельменськи робити Епископови таку замітку.

Судія: Я вже заявив, що Суд нїчого собі так не бажає, як сего, щоби бути безусловно ввічливим супроти Епископа.

Відп.: Добре.

П. Ґарван: Переклад сеї статї, про який тут бесїда є такий: Прошу слухати уважно, а чого не зрозумієте, прошу спитатись мене і товмач розкаже вам се по руськи.

П. Сніткін: Простїть, Ваше Преосьвященство, що я скажу; прошу ласкаво не відповідати, доки мій протест не буде втягнений до протоколу.

Відп.: Добре.

П. Ґарван (читає): „Так то виглядають царославні подвижники в деннім сьвітлї, без маски. На папері, щоб туманити людий, сьвяті та божі, що хоть з чобітьми бери і саджай їх живцем у небо — в дійсности однак гниль, бруд і лайдацтво крайного степени. І не дивниця, бо се в більшій части люди без найменшої осьвіти і образованя, кроплені без розбору, щоб лише „бизнес ішов". — Ну, ви отже є Епископом гр.-кат. церкви. Відп.: Так.

Пит.: Чи ви гадаєте, що який член гр.-кат. церкви мігби написати так про цїлу російсько католицьку віру, і бути при тім чесним чоловіком?

П. Сніткін: Протестую проти питаня на сій підставі, бо воно не містить в собі цїлої статї, і через те сьвідок не може висказати свого суду що до її частини а й не можна навіть від сьвідка домагати ся такого осуду; дальше протестую проти сего питаня, бо воно вже на перший погляд є невластиве і невмісне і не належить до річи, як також протестую для того, бо се питанє, узгляднюючи частину статї, зовсїм не вказує, щоби вона могла яким чином відноситись до Арсенія.

П. Ґарван: Як раз таке питанє я можу ставити.

П. Сніткін: Ну, се як раз...

Судія: Увагу сьвідка звернено на статю, мимо оголошену сими обжалованими в тій цїли, щоби достежити його зізнанє, яке він що й но складав, іменно, що він нїколи не чув, аби сї люди допустили ся якогось нечестного дїла і задля сеї причини питанє є допускаєме. Ми хочемо довідати ся від Епископа, яке його понятє про чесні і нечесні дїла.

П. Сніткін: Добре, Сьвітлий Суде, но він питає ся сьвідка про часть статї.

Судія: Ваш протест не може бути узнаний. Коли ви покликуєте тут чоловіка і хочете добути собі великої поваги із сего факту, що він є Епископом в католицькій церкві, а потім не хочете, щоби він висказав свій погляд на те, що є чесне, а що не чесне, то жаден Епископ анї жаден церковний достойник не має права домагати ся якогось такого привілею. Се говорю з належним поважанєм для сьвідка.

П. Сніткін: Я застерігаюсь проти висказуваня гадки Судом.

Судія: Я даю свою причину, за для якої я порішив в сей спосіб ваш протест. Протест не може бути піддержаний, ви можете застерігатись і ваше застережене буде приняте до відома.

П. Сніткін: Застерігаю собі уклінно право відклику.

Відп.: Чи позволите менї говорити? По перше, я скажу, що вони не є католиками, вони не є російськими католиками. Вони православні і се инша віра від католицької.

П. Ґарван: Так і я єсьм католиком і я се розумію. Прошу говорити дальше.

Відп.: Так, се инший нарід — маю на думцї російських католиків; вони не є російськими католиками, вони є православні.

(Продовженє на сторонї 6-ій).

„SWOBODA"

(LIBERTY)
The Ruthenian Weekly
184 Hudson Str.,
Published every Thursday at
184 Hudson St., New York, N. Y.

Published by
The Little Russian Nat'l Union
of America.

Established 1893.

REV. P. PONIATYSHYN,
Superintendent
Box 112, Elizabeth, N. J.
адреса мешканя:
326 Rose Hill Place,
ELIZABETH, N. J.

ANTH. CURKOWSKYJ,
editor
184 Hudson Str.,
NEW YORK, N. Y.

K. KIRCZOW,
manager,
NEW YORK, N. Y.

Terms: Two dollars a year.

Advertising rates furnished on application.

Entered as second-class matter December 21, 1906, at the Post Office at New York, N. Y. under the Act of Congress of March 3, 1879.

„Свобода"

часопись для руського народа в Америці і орган „Р. Н. Союза", виходить що тижня в четвер і коштує:

в Америці на 12 місяців $2.00
до стар. краю на 12 місяців $2.00
в Америці на 6 місяців $1.00

Оплачувати ґазету треба все́гда з гори.

Гроші треба посилати в реджістрованім листі, або через експресовий, або почтовий money order (мoнi ордер). Money order то є арточку, котру дістанете від почтаря або аґента на експресовім офисі, пішліть нам бо без того ми не годні гроший дістати.

Адрес:
„SVOBODA"
184 Hudson St., New York, N. Y.
Телефон 7074 Spring.

Дописи просить ся писати лишень на одній стороні картки. Дописи непригожі до друку нищить ся, наколи з гори не було зазначено, що жадає ся її звороту і не було залучено марок на зворот.

„Шепнув німий глухому, аби показав дорогу сліпому."

Се можна-б сьміло сказати о вас — „Гайдамаках," розуміє ся не історичних, але питомих, американських. Бо справді на сім Божім сьвіті діють ся часом дуже дивні річи. От в 15-ім числі „Свободи" помістили тростіси і куратори руської гр. кат. церкви сьв. Ап. Петра і Павла в Джерзи Сіти, Н. Дж. „Гайдамакам" на їх напасти коротку але річеву і не виходячу поза рами приличности відповідь п. з. „Хто ви, та чого хочете?" Заголовок той був дуже влучний і певно на часі, бо дивіть, 7-ме число „Гайдамаків" з дня 13-го цьвітня 1910 р., котре одночасно з 15-им числом „Свободи" друковалось (отже редактори „Гайдамаків" не читали ще тої відповіди), помістило коротеньку статейку п. з. „Хто ми?" Чи-ж не сьмішне то?... Знать прийшли сердеги до голови по розум і тому стали самі себе питати: „Хто ми?"

Хто ви? — ми вам відповімо коротко але сьміло: Ви є гурток людий, які не хотячи працювати, сотворили собі — як то є уже в моді — якусь нову партію, та туманите дурними поривами і фантазіями бідного робітника, а вашу партію, котра в Америці є так потрібною як тамторічний сніг, уважаєте — даруйте за слово — за дійну корову, при якій без ніякого труду і праці можна вигідно відпочати, а крім того заробити ще який гріш. Так, не інакше — бо Гайдамаки колись боролись з польською шляхтою і з Жидами. В Америці однак шляхти нема, а Жиди, не зважаючи якось на вас, „рунують" свої бізнеси аж ся курить і от в невдовзі вже зробять в Ню Йорку під вашим таки боком новий Єрусалим; а ви бавтесь далі своїми фантазіями та дурницями.

Так кажемо ми і так скаже певно кождий здоровомислячий чоловік.

Та інакше твердите ви, котрим помішалось цілком в голові. В висше згаданій короткій статейці п з. „Хто ми?" яка є — скажемо вам в тайні — збираниною ріжних польських афоризмів, не знаєте, як властиво себе назвати. Зразу плачете, як справдішні діди по відпустах, а опісля переходите в найбільших героїв та називаєте себе „стовпами теперішньої цівілізації, підставою культури." Видимо, що то не з Грицем справа...

На початку пишете таке: „Сьміють ся з нас, з сих обідраних і горем пониженних. Потручують ся нами, копають мов собак, зовуть худобою, гонять з місця на місце, а тому, що покірні і т. д...." — Тим викликалисьте у нас „совершенний" жаль, та і плачемо над вами бідолашними.

Але тепер скажіть, коли так плаксиво відзивались давнійші Гайдамаки?... От вишліть хиба двох своїх делеґатів до жебрацької школи в Парижи, а ті виучать ся там ще ліпших дідівських штучок. Дальше називаєте себе „солею землі, плідною і родючою землею," порівнюєте себе з верблюдами (ґратулюємо!) і плетете иньші нісенітниці. — Ми не думаємо відбирати вам де-чого з вашої „саржі," лиш дивно нам, що така могутня сила так гірко плаче. Чи то може тому, що тепер великий піст?

Кажете: ти „двугуне" (що то за дивогляд?), служнице, пастуху, а вкінци апелюєте до замітачів улиць. На се скажемо вам, що тутешні замітачі улиць мусять бути сітізенами та мають свою сильну орґанізацію і потрафлять самі без вас боронитись, а кождий з них стоїть далеко ліпше від вас і не одному з вас мігби дати навіть безплатний місячний „борт".

Такі „чуда" пускаєте в сьвіт тепер, коли ще є досить холодно, а щож то буде в липни або червни, як ваші голови пригріє добре сонце?

Партію уже маєте, бракує вам ще лиш фондів, але по вашій думці і ті найдуть ся, бож задумуєте перемінитись на орґанізацію просьвітно - асекураційну. Щасть Боже! Будете принимати членів від 16—50 літ. Вкладка місячна дуже мала в I-ій клясі з трема фондами виносить лише 55 цт. місячно, в II-ій же 30 цнт. Лиш дивно, як то ви зможете платити при так малій вкладці в разі смерти члена I-ої кл. 500 дол., II-ої кл. 250 дол., крім того за утрату ока, ноги, руки по 100 і 50 дол.? Як ви се вирахували, та на підставі яких табель?... Але правда, вам о се не ходить, чи діло то буде мати яку будучність, вам йде лиш о се, аби були на разї фонди.

Друкуєте „Хлопістику" о. Данила Танячкевича, та в ній тілько блудів та недорічностий, що місцями годі зрозуміти, о що річ йде. Бо і якже видавати людям ґазету, коли вони самі ледви вміють „поставити люмери" та навіть не знають житеписи нашого ґенія, а однак хочуть конечно стати проводирами народа. Не може швець шити одіня, а коваль печи хліб, а і редактор мусить мати якесь знанє.

Вкінци, що до грозьб ваших „Свободі", що ужиєте „найострійших средств" проти неї, за те, що умістила оголошенє, що в Лудлов, Масс., потрібно робітників, то скажемо вам лиш тілько, що ми умістили то оголошенє, як і іньші визначні часописи, по провіреню, що там страйк перед півтора місяцем скінчив ся, та що робітники дістали підвижку. Щоб однак вас вдоволити на будуче кожде оголошенє представимо хиба вам до апробати. Чи згода?... Цікаво лише знати, чому то ви, такі дбалі о добро робітника, містите в кождім числі величезне оголошенє якоїсь шахрайської медичної спілки, якої оголошенє ми не умістилиб за ніяку заплату...

У вас здаєсь, щось псуєсь, бо ваш сальон в Джерзи Сіти (Гостинниця відд. 5-го „Гайдамаків") перестав бути вашим, бо якась рука змила напись з вікон, а і головн. рекордовий секретар „зрунував" від вас. А шкода велика, бо ви були одиноким руським товариством ще й до того „поступовим", яке мало свій власний сальон, і для спасеня робітника розпоювали його патріотично-поступово-радикально-соціялістичною віскою.

Сьвідомий пролетар.

Перед Конвенцією.

В однім з послідних чисел нашої „Свободи", порушив я гадку, що єсли справді хочемо робити щонебудь для добра, та духового розвою наших робітників в тім краю, то повиннісьмо нетільки накликувати нашого робітника до спільної, та солідарної праці, але час до часу пригадувати йому, що без праці, без мозолів — нікому мабуть не прийшло ще нічого.

Сю гадку підніс я тому, позаяк знаю із власного досьвіду, що поміж нашими „Рутенцями" таке водить ся, що єсли нашого сердегу „не принукаєш", не попросиш, то хотьбись й цілу миску намащених пирогів перед ним поставив, то без „принуки" їх не рушить.

Але не про гумористику, чи нашу питому амбіцію днесь буде бесіда. Знаємо чейже всї, що проявою духового і економічного розвою у житю цивілізованих народів є добра, та богата преса.

Ми Русини-Українці в Америці не можемо покищо похвалитись чимсь подібним.

Маємо, що правда, пару тижневників, будь двотижневників, але вся наша преса — се офіціяльні орґани орґанізаційних будь релігійних змагань, і вони з винятком нашої „Свободи", не відповідають після моєї гадки нашим потребам за морем.

Щоб мати добру та відповідну народним змаганям пресу, безперечно треба мати відповідні публіцистичні сили як рівнож заінтересованє та попертє від загалу.

Не знаю, яка у кого гадка, але менї здаєть ся, що часопись, до яких змагань вонаб і не зачисляла ся, повинна застосовуватись до волї цїлого загалу своїх читачів, а не накидати з гори незрозумілі загалови „автрітети".

Хто з наших робітників читає щось більше чим орґан орґанізації, у котрій стоїть членом, незаперечить, що часопись тоді доперва аж стаєсь не тільки популярною, але й інтересною для читача, коли попри редакційні уваги, поміщує рівночасно праці визначнійших одиниць та уділяє голосу усій публиці.

Ми, українські робітники, єслиб знайшлось у нас усїх „дакус" більше солідарности, безперечно розпоряджувалиб уже не двома трома тижневниками, але впрост дневниками, яких і другі нам позавиділиб.

Гаразд! Але в який спосіб взятись до такого діла? — запитає неодин.

Цїлком просто і зрозуміло, мов два а два — чотири.

„В своїй хаті, своя воля", сказав колись незабутний наш Батько-Шевченко. Наш „Р. Н. Союз" в Америці, доволї уже сильний, щоб міг славним нашим Союзовцям давати „Свободу" не як тижневник але хотяй видавати її два рази у тиждень...

Розумієть ся, що се поки-що лишень моя гадка, через котру наші Союзовці не повинні заздалегідь знеохочуватись, що мовляв, така річ потягнулаб за собою нові видатки, нові тягарі на членів „Союза", позаяк побільшаючи „Свободу", потребаб побільшити й дотеперішний персонал редакції і друкарні з'єднати більше число співробітників, подбати о точнійшу експедицію і т. п. Се правда. — Але знаю з практики, що значне число наших Союзовців невдоволяєть ся вже виключно тільки „Свободою" в такім як тепер форматї.

Наш робітник хоть і заголюканий, вернувши з праці хоче уже щось більше, чим урядові оголошеня в орґані якої небудь Орґанізації.

В ґазеті, за котру платить, хоче наш робітник найти якусь відраду, духове вдоволенє, а не мелянхолійні виводи, котрі місно відради вводять його в сумнів у власні змаганя, у власне наше народне житє.

Не дивота отже, що декотрі наші робітники, не тільки радо розхоплюють кат зна які чужі, або нібито і свої пашквілї, тому лишень, що їх видавці чи редактори нібито „остро" чешуть усїх дармоїдів чи там „темних духів", незнаючи, що саме ті „видавці" чи редактори суть в сути річи не меньшими пасожитами від усїх гнобителїв робітничої касти в своїм позакулїсовім житю...

Даймо нашому робітникови такий духовий корм, який відповідає його обставинам, позвольмо і йому виговоритись, а побачимо, що він перестане витирати чужі кути, себ-то спомагати своєю кервавицею чужі кути-

Конвенція „Р. Н. Союза", як знаємо, недалеко. У кого добра воля і охота прислужитись „меньшому братови" чому-б спільно заздалегідь не порушити так важної справи, як орґан „Р. Н. Союза" в Америці? У кого отже здібности, хай начеркне плян, другі най затягають підвалини, а будову народньої сьвятинї взнесуть своїми руками лишень самі наші робітники.

М. Беля.

Москвофіли користають з темноти народа.

Майже в кождім числі москвофільських шмат можна вичитати як они придержують ся корінної етимольоґії та як захранюють народну традицію, але подивити ся на їх діла то бачить ся нїчо иньшого, лише російську політику.

От і тепер при народній переписи кажуть Русинам записувати ся Росіянами і тут як раз мають дуже добру нагоду перевести своє діло успішно, бо по анґлицьки Росіянин називає ся Russian (Рошен), що дуже похоже па слово Русин, а наш пересїчний чоловік не дивить ся на корінну назву лише на слух, тай каже, що они „мають рехт" З того вивязали ся сими часами полєміки по руських громадах в Америці, де неодна сьвідома одиниця хоче, щоб Русини записували ся своїм правдивим іменем і намовляє їх, аби спелували свою народність Ruthenian (Рутініен), але ба! трафить ся перший ліпший недоук, або кацап, тай попсує цїлу справу, кажучи: Люди, не слухайте, його, бо він хоче вас поробити лютеранами.

В послїднім числї „Поступа" читаю, що оден шторник з Катасакви зробив бучу перед церквою намовляючи людий, щоб недали ся записати лютеранами. На поміч прийшов йому неграмотний председа.

Шторника сего знаю дуже добре, людина чесна і добрий з негоРусин, та на жаль брак знаня, брак відомостий з нашої історії спонукав його до того протесту. Він називає ся Гавриїл, а по анґлїйськи пише себе Harry; єслиби хто сказав йому, що по анґлїйськи Гавріїл повинно писати ся Gabriel (Ґейбріел) а не Harry, то очи би йому за се видрапав, бо ухом він чує, що Гаврило а Гарі є до себе подібне. Та що дивувати ся шторникови, що з Гаврила зробив себе Гаріого, коли ту сам редактор „Правда", чи встидає ся свого імени чи з невіжества назвав себе по анґлїйськи Walter (хоч хрестне його імя є Василь).

Та нам тими неповодженями не треба зражати ся, бо инакше не може бути поки нарід темний. Єсли хочемо щоби нарід був осьвідомлений, мусимо його учити неустанно. А до такого акту як сего річна перепись треба було приготовити Русинів заздалегідь, не в послїдній хвили.

Коб ми не мали московських запроданців між собою, то всяка народна робота пішла би лекше. Возьмім прим. Чехів. Їх Анґлики називають Bohemian; правда, що більша ріжниця Чех--Богiміен, як Русин--Рутініен, але Чехи сему не противлять ся, бо знають, що весь цивілізований сьвіт так їх називає, тай між ними нема Юдів-запроданців.

Для нас дуже цікавий вислїдтої переписи, бо після неї можемо порахувати свої сили; засів наш приніс плоди, хоч не богаті, але саме чільне зерно, і з того зерна розродить ся сьвідомий, здоровий українсько-руський нарід в новій вітчині; москвофілам лишімтемноту, якої їм і не завидуємо.

Знакомий.

До відомости членів бувшої корпорації Р. Нар. Дім в Америці, маючих шери А.

Сею дорогою повідомляє Ліквідаційний Комітет всїх членів з уділами А), що висилає днесь друкований звіт і справозданє з поданєм стану довгів і довжників, котрі позичили гроші з каси Народного Дому на морґечі і котрі то довги єще цілковито не суть стягнені до каси Ліквідаційного Комітету.

Понеже Ліквідаційний Комітет не має адресів до всїх членів, длятого висилає сї справоздання як і повновласти на слїдуючі адреси: Alex Sharszon, 524 Pine St., Shamokin, Pa., Rev. J. Sandecky, Box 375. Olyphant, Pa., Wasyl Hryszko, 439 N. 6 Ave., Scranton, Pa., Alex Horbal, 135 Main St., Derby, Conn., Paul Ziatyk, 513 E. 70 St., New York, N. Y., Mich. Keleczawa, 38 Greene St., Jersey City, N. J., Rev. M. Stefanowicz, 109 7th St., SS. Pittsburg, Pa.

На сї адреси просимо зголошуватись по сї справоздання, а котрі члени замешкують по дальше, таких просимо також віднестись листовно, залучивши 2-центову марку, з жаданєм присланя справозданя і повновласти від котрого небудь з повисших адресатів.

В місцевостях, де є кілька членів просимо зібратись на мітинґ а сю справу докладно розважити і як найскорше підписані повновласти прислати на адрес, який на них є поданий, щоби з сею справою як найскорше розвязатись.

Рівночасно упрашаємо тих Вп. панів і добродіїв, на котрих адреси висилаємо сї справоздання, щоби ласкаво як найскорше роздали поблизьким членам і зарядили мітинґи над сею справою.

Від Ліквідаційного Комітету.

К. Кирчів, предсїд.

Блудні сини.

Не знати, чи найдесь де на сьвітї другий нарід, подібний нашому? Думаю, що нї! Наш Русин леда якому „лапсердакови", дурневи, сейчас повірить і дасть ся обдурити. Знов часом погнїваєсь на смерть і то тільки за якісь свої личні інтереси, напр.: скинуть його з куратора, або не виберуть за предсїдателя в парохії, вже і погнїваєсь на сьвященика, Епископа і т. д. і сейчас зміняєсь і перекидаєсь в иньшу сторону, вирікаєсь своєї церкви, своєї віри, і стаєсь найбільшим ворогом своєї народности.

Таке і у нас, на Edwardswille, Pa. Ми Русини з Галичини і Угорщини, ще перед 10 літами жили в купцї як Бог приказав; всї ми належали до одної церкви в Кінґстон, Па. та було нам добре жити і Бога величати. Но „чорт" не спить, (дух сьвятий при нас хрещених) позавидував нам того добра, і звідкись принесло лихо небіщика о. Товта до Wilkes Barre, Pa. О скілько я довідав ся, то о. Товт мусїв з краю утїкати нічними годинами, бо за сирітські гроші, котрі він розгуляв в Пряшеві, чекало його скілька літ джелю.

Ну! і лихо не мало його де занести та аж до нас. Так коли о. Товт осїв на парохії в Wilkes-Barre, Pa. він з кількома хрунями старав ся на силу перевести цїлу парохію на російське православіє; однак люди злапались перед часом за розум, оглянулись на задні колеса і виточили о. Товтови процес. Так о. Товт по довгих короводах процес програв і мусїв з гр.-кат. парохії пакувати „вон".

Отже тепер о. Товт зі своїми хрунями остав без церкви, без парохіян, без нїчого. Що они дальше роблять? Ото взялись на иньший спосіб; на чолї тої хрунївської банди стояв тодї теперішний староста і пів „бос" від церкви, славний ренеґат і зрадник нашого народа, І. Репа.

О. Товт і Репа оба скомпанувались, взялись до шаленої аґітації по сусїдних плейзах, шукаючи для себе вірних — бо Wilkes-Барські Русини майже всї наплювали на ренеґатів.

До нас також не далеко з Wilkes-Barre, Pa. тому і до нас о. Товт з часта заглядав, бунтувати спокійний нарід. Хвалив по під небеса російського царя, і то нещасне кнутославіє. Обіцюючи золоті гори, брехав, що російський цар вибудує сам церков, сам буде платив сьвященика і дяка, що людям жадної колєкти не треба буде платити і т. д. Отже своїми підступами і брехливими хвальбами, довели нарід до того, що церков в Кінґстон вже туй, туй мала опинитись в „шпонах" кнутославних. О. Товт — хитрий то був лис — не памятай йому Боже і даруй вся согрішеніє вольноє і не вольноє — старав ся з самими кураторами змінити чартер, гр.-кат. сьвященика випакувати, а самому засїсти на гр.-кат. парохії. Та не сталось як гадалось. Тодїшні всї куратори стояли при о. Товтови, і старались по злодійськи перепровадити справу в кортї. Та найшлась одна чесна людина ім. Георгій Іванцьо між кураторами, який тодї був тростісом, і той переїхав їм дорогу, бо на се не згодив ся; отже сей одинокий чоловік уратовав гр. кат. церков від вовків в овечих шкірах. Честь і слава за те належить ся Георгію Іванцьови, що так бодро постояв за своєю вірою і за своєю церквою. От такими то штуками і способами о. Товт ширив то кнутославіє. Подібним способом пізнїйше він старав ся і в McAdoo, Pa. підкупити кураторів і передати церков в руки хищих москалів. Тай і там йому сю штуку не подарилось перевести.

По тім, коли о. Товт не діпняв своєї цїли в Кінґстон, Па., бере ся з Репою і будують церков в Wilkes-Barre, Pa. Наші Русини з Галичини вірили їх словам, злакомились на те, що їм цар будує церков і вдало ся о. Товтови відірвати одну часть від кінґстонської церкви, а одну часть від Wilkes-барської церкви.

Коли уже се йому вдало ся — о, тодї він вже більше не говорив того, що то цар будує церков, але кричав: „Ви „сомари" платїть по 25 лол. від фамілії!.." Кількадесять родин, коли се почули, таки сейчас вернули назад до своїх церков і своєї віри. А решта зацофанців, бізнесмени, і всяка бранжа лишились таки при Товтови, і до днесь там ще суть. Ну! Тай і я там між ними був доси.

Умер в Росії ворожбит Іван Кронштатський — умер і наш Товт. Полишились чуда по Івані Кронштатськім в Росії — тай і наша Wilkes-Барська парохія також дочекалась чуда. Ото з провидїнія Божого найшлось сорок вісїм тисяч долярів довгу на церкві. І чиж для хлопа треба ще більшого дива і чуда? Тож не диво, що о. Товт за такі заслуги удостоїв ся мітри і всяких „цяцьок" від ката Миколи. А недавно тому його портрет посьвятив батюшка і поставив його фіґуру в церкві там де „Сьвятая сьвятих"; тепер певно скажуть викинути з іконостаса Спасителя, а дадуть покласти там „сьвятого Товта".

Доки жив Товт, доти цар платив його і псаломщика. Товт для аґітації даром крестив, хоть розуміє́сь, що за те на иншім добре натягнув „хахла". Теперішний батюшка за се немилосерно гнїваєсь, бо мусить рівнож за дармо крестити дїти. Але чому Товт не хотїв за дармо погребати, або слюбу давати?...

Умер о. Товт, так сейчас заштаповано батюшкови і псаломщикови синодальну пейду — та ти дурний „хахол" платн сам батюшку і псаломщика, бо у Рассєї тепер деньґів нєт. Народ нє хочет давати на Америку рублї." Так Платон сам говорив, се суть його власні слова.

Тому кілька місяців з'орґанїзувалась в Wilkes-Barre, Pa. гр.-кат. Галицька церков. О. Кузїв від православної церкви забрав майже всїх, так, що при православній церкві осталось всего на всего 20 родин, самих зацофанців, ренеґатів, людий темних, бо всї сьвідомі люди вернули до своєї церкви і віри.

Але вернїм до чуда. Сей тягар, довг, який тяжить на церкві валять на наші плечі, не зважаючи на се, що нас коштує в кожду неділю сама стріт-кара 20 ц. до церкви і до дому.

Нас збаламучених Русинів з Галичини в Edwardswille, Pa. є около 150 родин, і до того часу всї зістаємо під російсько-царославним кнутом. Тепер наміряємо відірватись від тої церкви, а збудовати собі другу церков тут в Edwardswille, Pa.

Наколи Платон вернув з „боґоспасаємой матушкі Рассєї", ми удались в депутації до него, аби нам позволив збудувати церков і дав нам осібного сьвященика. Він не вислухав нашу просьбу, та сказав так: „Я тепер вам не позволю церков будувати — може за два ґода, вперед сплатїть довг, який тяжить на старій церкві, а тодї можете будувати в Edwardswille, Pa. як схочете".

Коли депутація почула таке наставленіє, члени зачали нарікати на Товта, і говорили, що Товт їх всїх мав за дурнів (ослів) а сам ґаздував, як йому подобалось і він нїколи о жаднім довгу не говорив народови.

От і тепер вилїзло шило з мішка. Тепер ми знаємо, що Товт нас запродав Москалям. Аж тепер нам показали куди стежка в горох. Аж доперва тепер ми знаємо і віримо, що то значить кнутославіє. Ти „хахле" галицький своєю кервавицею будуй церкви, Ти сам плати, церков на царя запиши, а Тобі всякий буде диктувати, що йому тільки захочесь і уподобаєсь. Вперед сплати ту довг — а потому йди куда Тя чорт понесе.

Така Тобі заплата „хахле" за Твої власні доляри! „Свѣтъ", „Поступъ" страх як ревуть „спасайте ся, спасайте ся в кнутославію; від Ортинського і від Папи втїкайте, бо Платон „спасеніє для Вас носить в своїм кармані!.." А яке то „спасеніє," ми тепер пізнали на власнім хребтї.

От такий то у нас „хаос," що не до описаня. Такого гаразду нам полишив наш вітчим Товт. Не даром його сьвята земля не хотїла приняти по смерти, бо пробували щось в трох місцях копати гріб, та всюди була сама скала. Конечно його хотїли похоронити коло самої церкви, та видно, що той чоловік не достойний був сего місця, бо мусїли його забрати геть, далеко від церкви.

Тепер, коли батюшка побачив, що з нами таки не жарт, що ми не хочемо довги платити, бо само собою розуміє́сь, як ми полишимо тут церков в Wilkes-Barre, Pa., так з неї нїчо не буде, отже взяв ся знов на хитрий спосіб. В суботу дня 2. апріля с. р. певно з висшого повелїнія скликує в Edwardswille, Pa. мітинґ і каже, що буде мати Сл. Б. два рази в Wilkes-Barre, Pa. а два рази у нас. Але вся колєкта і офіра має йти на церков до Wilkes-Barre, Pa. Та нарід на се не згодив ся і знов скінчилось на нїчім. От, які то хитрі лиси. Певно, що і у самих єзуїтів такі шпекулянти не найдуть ся.

Братя! Тепер ми оттут застановім ся добре над собою, і подумаймо добре де ми жиємо. В „боґоспасаємой матушке Рассєї", чи в Америці, на вільній земли Вашінґтона? Звідки ми приїхали, і в якій церкві нас крестили? Якими були наші прадїди? То, що нам наші батьки і наші дїди дали, ми потеряли і пішли на службу Москалям, котрих ми нїколи на очи не бачили. Ми виреклись своєї церкви, своєї віри і своєї народности. Чиж ми тепер не бачимо, куда нас запровадив „совєстний Товт"? Чи ми маємо дальше дати натягатись „чорносотенцям", які нас по просту висьмівають і називають „дурними галицькими хахлами". Чи нам конечно таких слухати, і до них депутації посилати?

Нас є ту, як вже я сказав, близько 150 родин. Спровадьмо собі сьвященика нашого рідного, з Галичини, маємо тут тепер свого руського Епископа, Преосьвященого С. С. Ортинського, попросїм його о сьвященика, а сей Владика певно нашій просьбі не відкаже і сейчас пішле такого сьвященика, якого собі виберемо. Раз отрясїм ся від тих московських посїпаків, покажім, що ми нарід культурний, а нїякі раболїпники московського ката.

Чи то красно для нас бити поклони перед чорносотенцями? Чи-ж ми тих поклонів досить вже не набились в старім краю перед всякою ляшнею? Доки крутили нами то крутили, а тепер ми мали найблизшу нагоду переконатись о тім „боґоспасаємомъ" кнутославію. Вже нам досить тих захвалюваних гараздів російських. В старім краю нас не одна пявка натягнулась, тай і тут ми дались обдурити і натягнути а тепер хиба вже крайна пора прийти до розуму!

Крайний час і пора нам взятись тепер рука в руку, постаратись о свою власну церков і о свого сьвященика, а всяких чорносотенців післати туди, де кози кують!...

Бувший царо-кнутославний, тепер униїят.

НОВИНКИ

КАЛЄНДАР.

Цьвітень.

21	Ч	Келестина
22	П	Евпсихія
23	С	Терентія Лазар.
24	Н	Цьвітна. Ант.
25	П	Василія еп.
26	В	Артемона
27	С	Мартина

— Дня 14-го с. м. на острові Коста Ріка наступив сильний землетрус. Множество будівель повалило ся, решта сильно ушкоджені. Людність втїкла у страшнім переполосї на поля. Матеряльну шкоду обчисляють на мілїон долярів.

— Страйк служби трамваєвої в Філядельфії почантий 19-го лютого, а який наробив тільки гамору в цїлій Америці скінчив ся 14-го с. м. Компанія поробила малі уступки в користь робітників.

— Нові часописи. У Львові почала виходити нова часопись п. з. „Еміґрант", орґан „Товариства сьв. Рафаїла" для охорони руських еміґрантів з Галичини і Буковини, під редакцією о. Н. Будки. Виходить поки що пять разів до року, що два місяці, і коштує 1 К річно. Адреса редакції і адміністрації: Львів: ул. Коперника ч. 36. Зміст 1. числа за марець 1910: Чого ми хочемо? — Пересторога для американських переселенців. — Чи їхати до Бразилії? — Листи з чужини. — Всячина. — Добрі ради і приґадки. До 1. числа „Еміґранта" додано брошурку п. з. „Торговля дївчатами осторога для еміґранток від „Тов. сьв. Рафаїла" у Львові. — У Вінніпеґу (в Канадї) почав виходити новий тижневник „Український Голос". Видає його „Українська видавнича спілка в Канадї", яка на р. 1910. вибрала предсїдателем Т. Ферлея. У. Г. редаґує п. В. Кудрик.

— Поваленє москвофільского „столба" на Буковинї. Парох Станівців, екзарх і головний стовп тамошного москвофільства, ославлений піп Баґатірец, зіставa митрополитом здеґрадований. Скинено єго з пароха, відобрано титул екзарха і перенесено за звичайного сотрудника до Веречанки. Ся заслужена кара стрінула Баґатірца за се, що він за дуже „працював" на Буковинї на користь Росії, ширив чорносотенство, а як поїхав до Росії, то виголошував там на всяких зібранях промови, які були звернені проти Австрії. Очевидно, що за таку зухвалість „ряного" москвофіла не могли наші власти погладити єго по головці. Коли-б так в Галичинї „гладили" москвофільских стовпів, то такі Дудикевичі і инші, давно вже сидїли-б в кримінал, тай тодї менше було-б киринї між нашим народом.

— Архимандрит дефравдантом. В Петербурзї в александроневській лаврі викрили недостачу 70.000 рублїв. Завідуючий лаврою архимандрит Теофанес звернув увагу на великі недокладности в рахунках ріжних інституций лаври, головно в віддїлі, що відносить ся до кладовищ, котрим завідував архимандрит Амврозий. На приказ митрополита Антонія усунено Амврозія з його уряду і скликано загальні збори лаври в тій справі, котрі постановили здеґрадувати архимандрита Амврозія а від дальшої ревізії тим часом здержати ся. Одначе супроти того, що частина зібраних не згодила ся з резолюцією більшости, ухвалено скликати ще одні збори.

СПРАВИ Р. Н. СОЮЗА.

Покровитель і почетний член Р. Н. Союза.
Їх Преосьвященство Стефан Сотер Ортинський, перший руський епископ в Америці.
Головний Уряд „Р. Н. С." на роки 1908—1910.
Духовний управитель:
о. Михайло Балог,
712 Carson st. S. S. Pittsburg, Pa.
Предсідатель:
Дмитро Капітула, McAdoo, Pa.
Місто-предсідателька:
Марія Черемшак, Trenton, N. J.
Місто-предсідатель:
Федор Гут Кульчицкий, Pittsburg, Pa.
Касієр:
Алексій Шаршонь, 524 Pine & Franklin St., Shamokin, Pa.
Секретар фінансовий:
Box 76, Jersey City, N. J.
Секретар рекордовий:
Теодозий Лабовський, Box 76, Jersey City, N. J.
Радні:
Михайло Беля, Holyoke, Mass.
Петро Ярема, New York, N. Y.
Іван Глова, Shamokin, Pa.
Анд. Стефанович, Pittsburg, Pa.
Алексій Горбаль, Derby, Conn.
Михайло Чегін, Cleveland, O.
Контрольна Комісія:
о. Д. Добротвор, 25 Chestnut St. Yonkers, N. Y.
Василь Гришко, 439 N. 6th Ave. Scranton, Pa.
Михайло Бабій, 391 Maple Ave. Kingston, Pa.
Директор друкарні:
о. П. Понятишин, Box 112, Elizabeth, N. J.
адреса мешканя
326 Rose Hill Place, Elizabeth, N. J.
Редактор:
Антін Цурковський 184 Hudson Str., New York, N. Y.
Менаджер друкарні:
К. Кирчів, 184 Hudson St., New York, N. Y.
Головний організатор:
Мих. Беля, 56 Hamilton Str., Holyoke, Mass.

Головна Канцелярія Р. Н. Союза знаходить ся під числом 123 Sussex St., Jersey City, N. J.

Вступайте до Союза!

„Руский Народний Союз" — Принимає членів до 45 літ житя.

Вступне після літ.

СОЮЗ ПЛАТИТЬ:

В разі смерти члена кляси „А" (ціле посмертне) $1000.00.
В разі смерти члена кляси „Б" половину посмертного $500.00.
Посмертне за жінку або мужа члена кляси „А" $400.00.
Посмертне за жінку або мужа члена кляси „Б" $200.00.
Посмертне за діти від $15.00 до $300.00.
В разі утрати: а) обох очий, ніг або рук $1000.00.
б) одної руки, ниго або ока $200.00.
Єсли отець родини в шпитали божевільних, Союз платить що року родині $150.00.

Хто хоче вступити до Союза, мусить вписатись також до братства, яке належить до Союза.

ДЛЯ П. П. СЕКРЕТАРІВ Р. Н. СОЮЗА.

Повідомляю раз на все, що всї гроші належачі до каси Р. Н. Союза, посилає ся так: на money order-ах або чеках виписує ся імя Alex Sharshon, Shamokin, Pa. Дальше так записаний money-order або чек не посилає ся до Голов. Касієра, але враз з виказами до Голов. Секретаря. Головний Секретар опісля відсилає їх до Голов. Касієра.

С. Ядловский,
Голов. Секретар.

ЦІНИ І ПРАВИЛА ОГОЛОШЕНЬ В „СВОБОДІ".

1) ОГОЛОШЕНЯ БИЗНЕСОВІ, які йдуть довший час (від 3 місяців до року) платять ся після спеціяльної тарифи, яку інтересовані дістануть на жадане листовно.

1-о, 2-о або 3-и разові ОГОЛОШЕНЯ БИЗНЕСІВ по 3 цнт. від слова за кождий раз.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ, як: мітинґи брацтв і товариств належачих до Р. Н. Союза поміщає ся безплатно один раз в рубриці „Рух в Відділах Р. Н. Союза".

ОГОЛОШЕНЯ ТЕАТРАЛЬНИХ ПРЕДСТАВЛЕНЬ І БАЛЇВ по 2 центи від слова для брацтв і товариств належачих до Р. Н. Союза, а для товариств неналежачих до Р. Н. Союза по 4 центів від слова.

ПОШУКУВАНЄ ОСІБ І РОБОТИ по 2 центи від слова за найменче 10 слів.

КОНКУРСИ ПАРОХІЙ і иньші по 3 центи від слова.

ПРОПОЗИЦІЇ ЖЕНИТЬБИ по 10 центів від слова за найменше 10 слів.

Одноразове оголошенє адреси 25 центів.

2) Належитість за всяке оголошенє мусить бути прислана з гори та в цїлости. В противнім разї оголошенє безуслівно не поміщає ся. Належитість за дрібні оголошеня можна присилати також почтовими марками

3) Кожде оголошенє мусить бути в редакції на тиждень перед датою виходу того числа часописи, в якім воно має бути поміщене. Оголошень телефоном не приймає ся.

4) За зміст оголошень або за відвічальність оголошуючих ся в часописи фірм редакція не приймає нїякої відвічальности.

5) Кого-б скривджено, або з ким злє обходжено-б ся в тій фірмі. яка оголошує ся в нашій часописи, нехай про се сейчас повідомить редакцію, а коли подасть достаточні докази ошуства, викине ся оголошенє несовісної фірми; кромі сего редакція доложить всїх старань, щоб ошуста потягнути до відвічальности.

6) Редакція має право відкинути або перервати яке небудь оголошенє, не подаючи причин.

7) Редакція має право жадати від фірм або незнаних осіб, щоб прислали докази, що ведуть свій бизнес чесно і дійсно зможуть додержати того, що обіцюють в оголошеню.

8) В оголошеню мусить бути тільки правда. Редакція має право відкинути всяке підозріле оголошенє.

9) Оголошеня мусять бути писані пером, виразно і на одній стороні паперу.

10). За дрібні оголошеня редакція не висилає нїяких поквітовань.

До всіх Вп. Секретарів і Орґанізаторів Відділів Р. Н. Союза.

Звертаємо отсим увагу пп. Секретарів, щоби не присилали деклярацій без виповненя сьвідоцтва лікарського, яке находить ся на другій стороні деклярації, позаяк такі не будуть приняті. Члени понад 43 літ, мають предложити метрику або який инший доказ свого віку.

Рівнож при виповнюваню деклярацій просимо на те уважати, щоби на деклярації було подано на яке посмертне член хоче належати перечеркненєм слова ціле або половину посмертне (ого), кілько має він і його жена літ, імя жени або якого иньшого члена родини. після того, кому член записав посмертне. Секретарі мають уважати, щоби член заявив якої єсть віри. Не вистарчає сказати, що член єсть Русин або руської віри, бо таких маємо вже кілька.

Член, котрий не вміє писати, має зробити на деклярації пером знак хреста, уміючий писати має підписати ся власноручно на обох сторонах деклярації.

Місячні справозданя т. є. друки на жовтих картках, як також адреси нових членів прошу виповнювати і присилати враз з деклярациями і розметом.

Від Головного Уряду Р. Народного Союза в Америці.

Ч. 1287. КВІТ $462.25
на чотириста шістдесять два долярів і 25 центів, котрі п. Марія Снильска отримала як посмертну запомогу по мужу Павлі з Головної Каси Руского Народного Союза в Америці.
Ernest, Pa. Апріля 10-го 1910.
Марія Снильска.
Сьвідки:
Іван Шпонтак,
Мих. Конаба.
Від місцевого Уряду Руского Народного Союза в Америці. Віддїл (число) 134.
Мих. Товтен предс.,
Мих. Кузманич секр.

Ч. 1288. КВІТ $87.75
на вісімдесять сім долярів і 75 центів котрі місцевий уряд отримав як пох. кошта по Михайлі Снильский з Головної Каси Руского Народного Союза в Америці.
Ernest, Pa. Апріля 10-го 1910.
Мих. Товтен.
Сьвідки:
Іван Шпонтак,
Мих. Конаба.
Від місцевого Уряду Руского Народного Союза в Америці. Віддїл (число) 134.
Мих. Товтен предс.,
Мих. Кузманич секр.

Ч. 1290. КВІТ $82.25
на вісімдесять два доляри і 25 центів, котрі місцевий уряд отримав по Василю Матушин з Головної Каси Руского Народного Союза в Америці.
Ernest, Pa. Апріля 10-го 1910.
Мих. Товтен.
Сьвідки:
Іван Шпонтак,
Мих. Конаба.
Від місцевого Уряду Руского Народного Союза в Америці. Віддїл (число) 134.
Мих. Товтен предс.,
Мих. Кузманич секр.

Ч. 1292. КВІТ $400.00
на чотириста долярів, котрі п. Григорий Рогоє отримав як посмертну запомогу по жені Марії з Головної Каси Руского Народного Союза в Америці.
Dixonville, Pa. 10. Апріля 1910.
Григорий Рогоє.
Сьвідки:
Теодор Артимович,
Микола Комар.
Від місцевого Уряду Руского Народного Союза в Америці. Віддїл (число) 182.
Он. Дашиних предс.,
В. Кульчицкий секр.

Ч. 1294. КВІТ $400.00
на чотириста долярів, котрі п. Йосиф Бучек отримав як посмертну запомогу по жені Маріянні з Головної Каси Руского Народного Союза в Америці.
Monessen, Pa. 11-го Апріля 1910.
Йосиф Бучек.
Сьвідки:
Яким Цимбала,
Ілія Піхурский.
Від місцевого Уряду Руского Народного Союза в Америці. Віддїл (число) 62.
Стефан Цимбала предс.,
Николай Сивик секр.

Ч. 1296. КВІТ $400.00
на чотириста долярів, котрі п. Іван Юрченко отримав як посмертну запомогу по жені Зузанні з Головної Каси Руского Народного Союза в Америці.
Cleveland, O. 10. Апріля 1910.
Іван Юрченко.
Сьвідки:
Андрей Яцко,
Стефан Валко.
Від місцевого Уряду Руского Народного Союза в Америці. Віддїл (число) 212.
Йосиф Доваловский предс.,
Іван Ількович секр.

Ч. 1301. КВІТ $100.00
на сто долярів, котрі п. Олекса Вавришко отримав як надзвичайну запомогу за невилїчиму слабість з Головної Каси Руского Народного Союза в Америці.
Allentown, Pa. 8-го Апріля 1910.
Олекса Ваврашко.
Сьвідки:
Адам Дверницкий,
Василь Мазур.
Від місцевого Уряду Руского Народного Союза в Америці. Віддїл (число) 147.
Іван Дешевский предс.,
Юрій Луців секр.

Ч. 56 КВІТ $33.00
на трийцять три доляри, котрі п. Петро Горощак отримав як посмертну запомогу по сині Еміліян з Головної Каси Руского Молодечого Союза в Америці.
Ansonia, Conn. 30-го марця 1910.
Петро Горощак.
Сьвідки:
Алекс. Горбаль,
Мартин Пелех.
Від місцевого Уряду Руского Молодечого Союза в Америці. Віддїл (число) 68.
Григ. Смій секр.

Рух в відділах Р. Н. Союза.

SCRANTON, PA. бр. сьв. Володимира від. 162. повідомляє, що на мітингу дня 20. марця ухвалено перенести мітинг з третої неділі по першім на четверту неділю по першім. Повідомляє ся отже членів того братства, що слідуючий мітинг відбуде ся дня 24. апріля точно о 10д. перший, по Службі Божій в церковний гали; член спізнивший ся від години заплатить 50 цнт. кари а урядник одного доляра.
С. Чолий предс.,
М. Камінський секр.

Пошукуваня осіб.

(Оголошене в сїй рубриці коштує по 2 цнт. від слова).

— Лукаш Ковік, бувший секретар Брат. сьв. Арх. Михаїла в Whippany, N. J. Тому два місяці виїхав десь до Pittsburg-а. Глядає єго Бр. сьв. Арх. Михаїла в справі такій що двох членів нашого братства приняв до Р. Н. Союза і побирав від них розмет до каси Союза через 6 місяців, а тимчасом показало ся що сї члени не суть і до днесь записані в члени Союза анї каса Р. Н. Союза не одержала зовсім сих грошей. Хтоби знав о нїм та про єго адресу, або може він сам бувби ласкав зголоситись і се справу мирною дорогою залагодити. Голоситись просимо на адресу теперішного секретаря братства сьвятого Арх. Михаїла. — Mr. Gregory Fanok, 51 Morris Str., Jersey City, N. J.

ПРОЦЕС.

(Продовженє зі сторони 3-ої).

Пит.: Но чим би вони і не були, то вони все таки є людьми.

Судія: Чи вони мають які права, котрі-б ви респектували? Відп.: Я говорю про се, що коли який чоловік католик пише щось злого і то в тій цїли, аби понизити иншу віру, віру других людей, то я думаю, що не повинен так писати, як тут написано.

П. Гарван: Се як раз до цїли і я так думав. Відп.: Коли позволите менї говорити, то я ще скажу, що вони, а радше їх сьвященики пишуть в своїх часописях такі річи проти католицьких Епископів, що їх неможливо навіть читати; навіть Хінці не писали-б так проти нашої церкви, як вони пишуть.

П. Сніткін: І ви ще нїколи не виточили їм процесу о обиду чести?

Відп.: Я можу вам показати часопись, в якій є поміщена моя фотоґрафія, і як вони проти нас пишуть. Ми вже не звертаємо навіть уваги на се, що вони пишуть.

Пит.: І ви навіть не звертаєте на них уваги? Відп.: Нї.

П. Гарван: А чи вони очернили коли вас так, щоб ви були батьком дитини? Відп.: Що?

Пит.: Чи яка часопись в Америці очернила вас, що ви єсьте батьком дитини? Відп.: Я не розумію, о що питаєте.

П. Сніткін: Прошу ласкаво Ваше Преосьвященство. бутьте спокійні. Протестую проти такого питаня.

П. Гарван: Я цофаю питанє.

Судія: Питанє цофнене. Питанє було лиш поставлене з уваги на се, що сказав Епископ.

(Дальше буде).

Новинки.

— Фонд народних шкіл ім. О. Січинської. Дня 23 с. м. відбуло ся засїданє комітету, на котрім порішено: з узбираних дотепер датків в сумі 12.446 К 20 с і чистого доходу з продажи збірки статей Мих. Лозинського п. н. „Акт 12. цьвітня 1908 р." в кводі 428 К 06 сот. що становить разом 12.874 кор. 23 сот. готівки, виділити 10.000 К яко фонд желїзний, котрого річні відсотки мають уживатись на підмоги істнуючим або повстаючим приватним українським школам народним. Що до ужитя рештуючої квоти — поки що зарезервовано до дальшого впливу жертв; уділено додаток приватному курсови в Івашківцях пов. Збараж 200 кор., а на будову приватної школи в Черневі пов. Рогатин ухвалено позичку 1500 К на $4\frac{1}{2}$ прц. до сплати в 4 роках. Рівнож ухвалено не передавати поки-що фонду в инші руки але дальше збирати датки, доки не повстане більша квота — котра яко зелїзний фонд давалаб вже такі відсотки, щоб можна з них постійно підпомагати наші приватні українські школи народні. Тому порішено звернутись з зазивом до української суспільности, щоб не остала по заду Поляків і складала дальше жертви на фонд народних шкіл їм. Олени Січинської.

— Воздушні торпедовці. Но Німеччині кружили уже від року глухі вісти, що в фабриці Круппа в Ессен роблять проби з машиною, яку охрещено воздушним торпедовцем. Берлїнському кореспондентови одного анґлійского дневника удало ся розвідати ся дещо близше про сю машину, а іменно: що фабрика Круппа заключила умову з певним винахідником, який називає ся Вайхерт і є професором метеорольоґічного інституту в Ґеттінґен, котра запевняє єму річний дохід в квотї 12.500 франків, призначений для робленя дальших досьвідів. Машина є тип аероплана, який порушує малий електричний мотор, що викидає торпеду зі скоростю 12—13 кільометрів на мінуту. Сей аероплян має мати ще і сю прикмету, що можна ним кермувати з підмогою герценських филь а що більше, можна викликати експльозію і в хвилї і в такім віддаленю, в якім хоче ся. Тепер може бути нам ясно, чому Анґлія боїть ся так Німеччини і чому анґлійскі патріоти радять розпочати війну з Німеччиною чим скорше, щоби потім не було уже за пізно.

Як польські пани хотіли запанувати над козаками.

Не було тоді на сьвіті народу страшнійшого для всіх, як Турки: бояли ся їх, як остатної біди, В Польщі, на Угорщині, в Німеччині, уважали народом найсильнійшим, непереможним. Тому всі дивували ся відвазі козацькій, що вони сьміють нападати на Турків у їх власній землї, визволяють невільників з каторг турецьких та відплачують Туркам і Татарам за їх напади на християнські землї. З ріжних сторін — з Польщі, з Литви, з Сербії приходили до козаків на Запороже, разом з козаками воювати ходили. Довго там попасати ті пани не могли, занадто тяжке та суворе було житє козацьке, треба було вміти й голодувати і мерзнути, і в останній біді й небезпечности воювати.

Але королї та пани польські, що Україною правили, не так тїшили ся тими козацькими походами на Турків та Татар, як ними журили ся. Татари та Турки раз-у-раз до них посилали послів та жалїли ся на козаків; грозили, що як король козаків не спинить, як будуть вони далї на турецькі й татарські краї нападати, то Турки підуть походом на Польщу й знищать її до останного. В Польщі-ж ніколи не було анї війська, анї грошей на військо, і тих турецьких погроз там дуже бояли ся. Правда король відписував Туркам, що козаки — люди своєвільні, єму не підвладні, він їх Туркам не боронить: нехай пішлють своє військо та винищать їх там на Запорожі хоч до решти! Ба тото й біда, що Турки й Татари не могли козаків на Запорожі досягти, й тому далї жалїли ся й грозили королеви.

Тоді король став пробувати зробити, як ще давно радив Остап Дашкович: взяти козаків у службу, дати їм плату настановити їм старшину, аби вони тільки України стерегли, або куди їх король на війну пішле, а самі самовільно на турецькі й татарські землї не нападали. Кілька разів король пробував того, але не ті вже часи були! Тепер козаків було не тисяча або дві, а намножило ся їх по всій Україні подніпрянській, як казали: „де кущ — там і козак, а де байрак — там їх і ціла сотня." Король брав на свою службу тисячу або дві, і їх казав вписати у книгу, у реєстр: сї козаки звали ся реєстрові, вони діставали від короля „клейноти" — хоругву й инші знаряди; король визначав їм старшого, якого вони мали слухати, а за те вже ніяке инше начальство не мало нічого до козаків, не могло мішати ся до їх управи й суду, анї податків від них жадати. Тільки сї реєстрові мали бути козаками, а всї инші, що досї козакували, мали мешкати як міщани чи селяне, сповняти міщанські чи селянські обовязки, а в походи не ходити. Але що-ж, коли в той реєстр брали, кажу, тисячу або дві, а козакували може десять або двайцять тисяч? Та й сам король не раз, як треба було єму добрих вояків на війну (бо війська в Польщі не було ніколи подостатком), то кликав усїх не питаючись, чи він реєстровий, чи не реєстровий.

І реєстрові козаки клейноти й плату брали, але також на реєстр не вважали: хто козакував, — далї козакував, і нові люде все прибували. Не тільки в степах, але і на Україні за Київом ніхто не міг справді якихось порядків у козаків робити. Король наказував, аби старости не пускали козаків у степи, у походи, не перепускали „на Низ" нї борошна, нї пороху, щоб козаки своєвільні не мали чим в Січі та по степах жити, анї чим воювати; хто-б то повіз, або пішов самовільно на Низ, король казав ловити й смертию карати. Але старости бояли ся з козаками зачіпати ся і не дуже тих наказів слухали. А козаки далї жили по своїй волї. Вибирали самі собі старшину: отамана, — званого також гетьманом, — осавулів, полковників і сотників. Всякі справи рішали на радї, куди всї козаки збирали ся — там-же й ту старшину вибирали. Королївської старшини, старостів та панів не слухали. Походами собі, куди хотїли, ходили: чи на Волощину, чи на Татар, чи на Турків. Кождого, хто до них приходив, приймали не питаючи ся, чий і звідки. Тільки на короля й панів відказували та нарікали, що їх зачіпають та всякі трудности роблять: недобрі на них були, і що далї, то більше було ворожнечі між козаками та панами.

Треба знати, що поки ті українські землї над Дніпром пусткою лежали, доти й панів там не було. Якже стало там безпечнійше за козаками, як Татари стали рідше набігати, як настала від козаків оборона й захист, стало туди багато людей прибувати. Пішла чутка скрізь про українське дозвілє: що там землї скільки хочеш, а панів нема, де сподобаєть ся — осїдай та ори, нікого не питаючи, нікому нічого не платячи. Сила народу почала збігати ся з Полїся, з Волинї та осїдати в полудневій Київщині, де тепер Біла Церква, Канїв, Черкаси, Звенигородка, Умань, та за Дніпром. де Ніжин. Остер Переяслав, а далї й коло Лубен, Ромна, Гадяча, Полтави, де ше недавно порожні пустки лежали Тоді й пани стали зараз до тих земель цікаві: почали випрошувати собі від королїв землї, а королї давали; инші знов пригадували, що там за давних часів їх предків землї були, почали старі документи собі вишукувати; инші знову як старости та державці королївські, починали господарити. Котрі люде на тих землях за той час поосїдали, уважали їх ті пани за своїх підданих, а також нові слободи закладали та людий з дальших країв закликали, обіцюючи свободу на довгі лїта: на 10, 15, 20 і 30 лїт. Панщини ще так від разу не важили ся заводити, але почали ставити панські млини, шинки, а людям забороняли варити пиво та горілку. Стали инші податки та драчки заводити. А де народу намножило ся, то й панщину потрохи заводили. Але тоді ще до того мало де приходило. Тільки-ж і на ті заходи панські, що пани їх землї присвоювали, а їх своїми підданими, кріпаками уважали, тутешні люди, між ними й козаки, дуже гнївали ся.

(Із „Короткої Історії Руси", проф. Грушевского).

В місяцю Марті 1910 р. приступили слїдуючі нові члени до Р. Н Союза:

Тов. „Запорожска Січ" в Troy, N. Y. Відділ Р. Н. С. 271.

В. 271. Татуньчак Теодор, Никифорек Василь, Городецкий Роман, Марунчак Гнат, Білоус Михайло, Тихоня Николай, Притика Юрій, Гапій Никола, Марунчак Стеф., Мандрона Василь, Піскош Михаїл, Шнира Михаїл, Ковальчук Олекса, Носар Михаїл, Турчин Михаїл, Пакош Кирило, Кмінїньский Іван, Денеґа Стефан, Шпирпаль Іван, Базар Михаїл, Михаліцкий Гр., Колодніцкий Ількo, Джинджиристий Яким.

Бр. сьв. Петра і Павла Відділ 274. в Youngstown, Ohio.

В. 274. Лучкевич Анна, Терлецка Марія, Фірич Іван, Котишак Дмитро, Лучкович Никола, Лопушаньский Никола, Духняк Теодор, Ґрозовский Никола, Сухий Гнат, Ґербель Петро, Цицик Николай, Любіньский Вас., Кіхтан Федор, Ґербель Василь, Мурал Михайло, Сухар Петро, Волощак Василь, Павелько Юрина, Кіхтан Люць, Оленич Михайло, Стец Сенько, Волощак Теодор, Лопушаньский Михаїл, Голюк Луць, Середніцкий Сень, Сухар Митро, Сухар Теодор, Полянцкий Михайло, Семрак Василь, Затворніцкий Михайло, Долгун Василь Олекса, Лопушаньский Стефан, Цицик Іван.

Сестрицтво Преч. Діви Марії Відділ 275. в Perth Amboy, N. J.

В. 275. Брус Павлїна, Клеменц Марія, Корніш Розалія, Длуґолінска Марія, Чімбер Тереса, Козак Марц., Цибулїньска Францїшка, Баран Марія, Паштірік Юлїя, Седлак Емілія, Ксензакович Анна, Репак Зузанна, Келер Вікторія, Банош Юлїя, Котис Анна, Шкурат Юлїя, Яблоньска Марія, Шкирпан Марія, Качмари Катерина, Вереш Анна, Ігріцка Анна, Качмарик Марія, Юраш Ева, Томаш Анна, Плїшка Анна.

Бр. сьв. О. Николая, Відділ 276. в Ambridge, Pa.

В. 276. Вороновский Кароль, Шишак Василь, Греничч Никола, Мачита Мих., Чікал Данило, Шишак Мих., Лавринок Ів. Лавринок Стеф., Мачита Федь, Ґабла Гриць, Найдух Никола. са, Ґабла Іван, Андрушко Іван, Патиляк Федь, Самоґела Олек- Онуфрик Іван, Рапач Іван, Касич Іван, Онуфрик Микола, Жук Микола, Купцяк Іван, Пателяк Василь, Гарбутяк Стефан, Котула Михайло, Лавринюк Ф. Василь, Свердан Прокіп, Ґімон Григ., Лямка Іван, Пришляк Василь, Гусак Федор, Онуфрик Михаїл, Лавринюк Василь.

Бр. сьв. Йоана Крестителя, Відділ 277. в Hartford, Conn.

В. 277. Ярдан Дм. Ярдан Ал., Маслоха Алекс., Настин Никифор, Маґера Д., Внук Прокоп, Шамрило Алекс., Мокрицкий К., Молава Павло, Курко О., Курко П., Ґвіз К., Зілінка С., Шеґда А., Солецкий В.

В. 1. Кидонь Афтан, Козяр Асафат, Татусько Захар, Ґутофский Казимір, Дїдович Антін.

В. 2. Русиняк Йосиф.

В. 3. Ґижа Семан, Лелїо Сильвестер, Мосцївска Ефроска.

В. 5. Яцко Михайло.

В. 6. Суплїнчак Василь.

В. 7. Сухиня Гриць.

ван, Фіркаль Іван.

В. 8. Качура Данько, Тарбай Б. Марія, Чорний Шарко.

В. 9. Корба Йосиф.

В. 10. Феленчак Ілько, Кланцко А. Й.

В. 12. Цюрик Варвара.

В. 14. Твардий Антін.

В. 16. Добош Юрій, Божик І-

В. 17. Шинґла Петро.

В. 18. Телеп Крестїна.

В. 19. Опришка Іван, Оприш-

В. 20. Ґадалевский Адам.

В. 23. Шваб Андрей.

В. 24. Якубко Іван.

ка Антоньо.

В. 28. Цап Антошко, Трояновский Осиф, Колеса Антін, Лабанецкий Іван, Ґелків Гнат, Дура Стеф., Ґелків Семко.

В. 29. Інґлот Іван.

В. 30. Савка Андрей.

В. 33. Романюк Антін, Лоднюк Петро.

В. 37. Гобляк Зофія.

В. 39. Тхорик Онуфор.

В. 41. Валевский Петро, Бонцаровский Михаїл.

В. 47. Петрушкевич Михаїл, Клим Юрко, Стецяк Гавриїл, Волошиньский Петро, Ґеряк Л.

В. 51. Лаба Йосиф, Лаба Станїслав, Гес Казимір Куник Іван, Федков Андрей, Воротилко Ант., Пачотек Іван.

В. 52. Цабаранок Василь, Дубіль Теодор, Кликот Андрей.

В. 56. Струс Константин.

В. 57. Недїльский Іван, Барна Іван.

В. 59. Когут Антін, Мілановска Вікторія.

В. 61. Колчун Іван, Маралт Рудольф.

В. 62. Маґац Митро.

В. 63. Зубік Афтан, Смолин Іван, Смолин Васинець.

В. 65 Відковский Стефан, Старанка Марія.

В. 66. Плеш Николай, Кукля Филип.

В. 67. Шпинда Мик., Мпсько Петро.

В. 71. Кубік Миколай.

В. 73. Буковский Адам.

В. 74. Томашевский Михаїл.

В. 80 Криванич Іван.

В. 82. Виніцкий Анд., Кручкевич Федор, Матіїв Василь, Лесів Гриць.

В. 83 Фекула Марія.

В. 85. Субеляк Антін, Цепін Мих., Гриб Петро, Богда Іван, Мельничак Миколай.

В. 90. Тимків Ількo.

В. 91. Бодак Іван, Симчак Н., Новосильский Теодор, Салак Іван, Прятка Іван, Данило Анд.,

В. 93. Баленчин Мих., Кочур Данило.

В. 95. Марковчик Николай.

В. 98. Хованьский Осиф.

В. 99. Губерец Пилип.

В. 100. Ладанївска Анастазія, Стефанович Ксеня.

В. 102. Довсович Володимір. Гальчак Петро.

В. 104. Заблоцкий Іван, Ригош Николай, Брус Григ., Ференяк Михаїл, Шкурат Кузма.

В. 105. Цєплїцкий Петро, Сулена Петро, Плїш Михайло, Коваль Петро.

В. 106. Водзїнский Николай, Тарнавский Мих., Ценкич Іван, Савка Тимко, Береза Стефан, Пелех Теодор.

В. 108. Тарбай Стефан, Кадучак Петро, Король Іван, Мєхкова, Підцерковний Панько.

В. 113. Ґлушко Юрко, Рос Васко, Бочковский Ясько, Савінда Ілько.

В. 114. Псяр Іван.

В. 115. Френк Бушта.

В. 117. Барила Павло, Гладкий Лотоцкий Еміль.

В. 120. Филип Дмитро.

В. 123. Костишак Федір, Назар Іван, Лезан Тимко, Холод Павло, Придзїмірский Гриць, Андрейчак Стефан.

В. 125. Паньчиха Розалія, Максимович Катерина, Каторчак Марія.

В. 129. О. Іван Теодорович.

В. 133. Баславский Бронїслав, Ціхович Алексий.

В. 135. Грицковян Филип, Поглід Дмитро.

В. 137. Кравец Андрей.

В. 140. Васєчко Григ., Литвин Юрко.

В. 141. Брінь Григ. Волосацкий Павел, Лен Михаїл.

В. 142. Бойко Юрій

В. 144. Сосновска Марія, Сосновска Бронїслава.

В. 145. Баран Петро.

В. 147. Бондура Гриць.

В. 149. Баюс Іван, Свободзян Іван, Васко Василь.

В. 150. Щербань Николай.

В. 153. Кіяк Іван, Дуркот Павло, Зґоба Іван, Пижник Михайло, Головачук Петро, Пишний Василь, Костів Юрко, Слянко Василь, Кухар Матій, Данило Максим, Штеліґа Юрий, Петрик Пантелемон, Соболь Митро, Мотичак Михайло, Бекісєвич Теодор.

В. 154. Петришин Іван.

В. 157. Берестецкий Михаїл, Демків Іван, Коцей Мартин.

В. 158 Войтович Константин.

В. 159. Топольніцкий Еміль, Крим Іван, Ангел Олекса, Лучка Теофіль, Рапач Михаїл, Коваль Милько, Середа Саварин, Дичиміньский Йосиф, Турчан Володимир, Шиманьский Казимір, Городецкий Владислав.

В. 160. Мазовска Паська.

В. 162. Скула Іван, Біляс Іван.

В. 165. Купець Андрей, Шимечко Іван, Островский Семеон. Мельник Михаїл, Ґрод Григор., Червінский Ілія, Щурко Стефан, Василик Іван, Крайник Михаїл, Попель Михаїл, Ґбур Іван, Чупіль Володимір, Лазука Іван, Ковальчик Александер.

В. 167. Дубєль Михаїл.

В. 168. Притика Кузь.

В. 170. Вовчовский Андрусь.

В. 272. Зданєсевич Томаш.

В. 174. Сеньків Федор.

В. 175. Йопа Іван, Сьвітлицкий Николай.

В. 176. Фариник М. Василь, Буґіль Іван.

В. 179. Романишин Назарий, Григорчук Антін, Федик Теод.

В. 180. Марташ Панько.

В. 182. Блащак Стефан, Древецкий Юрко, Кушнер Стефан.

В. 184. Штрички Михайло.

В. 186 Шелепец Анна.

В. 187. Теличко Дмитро, Бобак Дмитро.

В. 190. Ференц Юліяш.

В. 192. Янко Юлія, Бундик Куйда, Бундик Євка, Нагірна Марія.

В. 193 Сінїжак Антін.

В. 196. Семанчик Мих., Боднар Іван.

В. 199. Іжак Анна.

В. 201. Войтов Юрко.

В. 202. Яремків Анна.

В. 203. Марцишин Іван.

В. 204. Маґрель Сенько, Галушка Марія.

В. 205. Тхорик Василь, Машталар Іван, Турек Іван.

В. 207. Кухтик Лешко, Сакош Йосиф.

В. 208. Лучка Николай, Чвек Іван, Круляк Іван.

В. 209. Собко Іван, Скоципец Мих., Даньчак Григ., Бабіцкий Іван, Мурдза Матвій.

В. 216. Женеті Оршуліна, Другчак Марія.

В. 219. Мандрик Федор, Дацьо Михайло.

В. 221. Шабаґа Никола, Мошанич Іван Книш Іван, Штейн Йосиф.

В. 223. Косик Іван.

В. 225. Громоцкий Олекса, Іваськів Василий.

В. 227. Козловский Стеф., Гочак Василь.

В. 229. Фек Андрей.

В. 233. Фарбанець Анастазія, Фендя Анна.

В. 234. Горін Йосиф, Бабяк Гнат, Вітенько Лука, Кардаш Василь.

В. 235. Копина Василий, Кузьма Проць.

В. 237. Кущак Іван, Міщиха Антін, Ґалац Григорий.

В. 241. Ткач Марія, Ковалик Паранька.

В. 243. Михай Андрей, Гавришків Михайло.

В. 245. Кіпах Ількo, Калужняк Фелик.

В. 247. Турко Михаїл.

В. 248. Липка Федор, Зиновий Вовна, Барладин Йосиф, Блухович Френк, Боловник Акітон, Катиринів Андрей, Ліс Іван.

В. 249. Марко Михайло.

В. 250. Мислїшин Петро, Солонина Іван, Кімак Петро, Ґріґель.

В. 254. Свирик Михайло.

В. 258. Бурек Іван.

В. 259. Мітьо Теодор, Дашко Василь.

В. 260. Гриців Михайло, Федчишин Григорий.

В. 261. Ґналий Анна.

В. 263. Стрілка Николай, Кульчицкий Антін.

В. 265. Едманьский Френк, Данкулич Іван.

В. 266. Ґаєвска Клара.

В. 268. Марцін Михаїл, Сурґент Юрко, Дудик Іван.

В. 273. Петровский Іван, Хома Дамян, Ількo Павло.

Т. Лабовський,
рекорд. секретар

Перша американська „Ризниця“ під покровом сьв. Архангела Михаіла.

Минуло 25 літ як в Америці зачали орґанізувати ся руські парохії. Початок дав Шенандоа, Па. а потім скоро повставала одна церков за другою. Через цілий той час всі річи потрібні або спроваджували ся з краю, або куповало ся тут в Америці платячи великі суми грошей за річи не відповідні нашому восточному обрядови, або таки обходжено ся нераз без конечно потрібних річий.

Від давна давала ся відчувати потреба свого власного складу річий церковних своеі власної робітні, щоби не вичікувати місяцями на замовлені річи, котрі нераз по кілька місяців лежали в уряді цловім в New York-у а потім злежані або поломані або поплямлені приходили до рук тих котрі ордерували. Від трох літ вже думано в Шенандорі над тим, щоби заложити при церкві склад річей церковних — а то з того взгляду що тут заложена була перша громада церковна а потім що дуже відповідне вибробило ся поміщене в старій церкві по вибудованю нової.

Так, обдумавши все як слід, приготовавши все що потреба обчисливши ся з своіми силами приступилисьмо до заложеня такого товариства під назвою „Ризниця“ під покровом сьв. Михаіла. Отже по виповненю всіх формальностий повстало товариство заінкорпороване на шерах з сумою десять тисяч долярів.

Навязалисьмо зносини з першорядними фірмами так американьськими як краевими, так, що за уміркованy ціну можемо достарчати в як найліпшім ґатунку всі річи церковні, сьвітло, цьвіти і книги. Помимо великих перешкод, помимо ворогувань деяких одиниць і то безпідставних, бо то есть товариство чисть бізнесове отже незаймае ся жадною політикою, а головно ходить нам о тое. щоби повстала велика робітня, так щоби руські дівчата могли мати заробок, щоби гріш руський не збогачав чужі фірми, щоби пізнійше можна спомагати бідні церкви, бурси і інші добродійні інституції. Отже помимо всяких перешкод „Ризниця“ розвивае ся красно завдяки многим прихильним отцям духовним і громадам церковним, защо насім місци складаємо сердечну подяку. Вже тепер що день працює сім дівчат, котрі виробляють фелони, стихарі, цьвіти, відзнаки братскі, фани, хоругви, обруси на престол взагалі все що потреба до наших церков.

Членом „Ризниці“ може стати кождий, котрий закупить шери; членом може бути церков, братство або інша яка інституція, маючи розуміє ся від шерів процент а окрім того і шер з часом піднесе ся в гору в міру більшого розвитку. Один шер коштує 25 долярів а наразі можемо таких шерів еще 100 спродати.

Длятого єсли хто хотівби бути членом „Ризниці“ най скоро голосить ся доки еще шери суть на спродаж. В короткці видамо катальоґ всіх річей церковних, а тепер просимо тих оо. духовних, котрі запитували о книги церковні, як евангелія, служебники, ірмольоґіони, молитвослови, щоби тепер зголосили ся, бо вже все маємо на складі.

А тепер відзиваємо ся до всіх Всч. отців духовних, комітетів церковних, брацтв і просимо все потрібне замовляти у нас а ми доложимо всякого стараня, щоби всі були задоволені. Сьвітло дешевше як продають аґенти а даємо на місячні сплати по підписаню замовленя сьвящеником і предсідателем церковним а хто платить готівкою дістає 5% рабату.

Адреса:

„RYZNYCIA“

114 Chestnut, st. Shenandoah, Pa.

РУСИНИ! ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ Р. Н. СОЮЗА.